

Inhoudsopgave

Homepage.....	3
Inleiding.....	4
1. Financiële hoofdlijnen.....	9
2. Begroting per programma	18
2.0 Bestuur en Ondersteuning	19
2.1 Veiligheid.....	26
2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat	30
2.3 Economie	32
2.4 Onderwijs	34
2.5 Sport, cultuur en recreatie.....	36
2.6 Sociaal Domein.....	38
2.7 Volksgezondheid en milieu	41
2.8 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing.....	47
3. Conclusie	51
Bijlage.....	52
Begrippenlijst	53

Homepage

Kadernota 2025 - 2028

Aan de leden van de Raad van de gemeente Terschelling.

Terschelling, 11 juni 2024

Geachte leden van de Raad

Voor u ligt de Kadernota 2025-2028 van de gemeente Terschelling. In deze Kadernota staan globaal de prioriteiten en kosten voor de komende jaren. We geven een beeld van nieuwe ontwikkelingen op basis van wetswijzigingen, eerder vastgestelde besluiten en nieuwe wensen. De belangrijkste speerpunten per programma worden genoemd.

Daarnaast is er het afgelopen jaar gewerkt aan een uitvoeringsagenda op basis van het coalitie akkoord "Meedenken, meepraten, meedoen". De financiële vertaling van deze agenda is ook opgenomen in deze Kadernota.

Deze Kadernota heeft een sterke samenhang met de 1e bestuur rapportage 2024, die in dezelfde vergadering van uw Raad wordt behandeld. Omdat sommige ontwikkelingen ook betrekking hebben op 2024, zijn deze voor de volledigheid in beide rapportages opgenomen.

De Kadernota wordt op 3 juli behandeld in de vergadering van de raadscommissie en zal vervolgens op 17 juli in de vergadering van de gemeenteraad worden vastgesteld. De audit-commissie is gepland op 26 juni. Heeft u vragen over de Kadernota 2025-2028? Mail deze dan voor 18 juni naar: grifts@terschelling.nl. Uw vragen zullen dan op 26 juni worden beantwoord.

Met vriendelijke groet,

Het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Terschelling.

H.M de Jong,
Secretaris/directeur

mr. R.S. Cazemier,
Wvd burgemeester

Inleiding

Inleiding

Halverwege de lopende bestuursperiode willen wij met nieuw elan uitvoering geven aan het realiseren van stevige ambities. Wij vinden het noodzakelijk daarbij stevig te investeren in de kracht van de gemeentelijke organisatie.

"Koers naar de toekomst: Meedenken, Meepraten, Meedoen" is de titel van het coalitieakkoord 2022-2026. In dit coalitieakkoord staan voor deze bestuursperiode meer dan 82 wensen opgenomen. Dat zijn zowel grote ambitieuze projecten zoals woningbouw, het havenfront, Dellewal, Campus Victoria en de realisatie van een nieuwe gymzaal als ook middelgrote en kleine wensen. Een deel daarvan is ook al gerealiseerd. Hiervan wordt binnenkort via de midterm review een overzicht gegeven. De overige wensen en de uitvoering van wettelijke en reguliere taken moeten de komende jaren een plek krijgen binnen de daarvoor beschikbare uren en middelen. Want door mensen en middelen kunnen de wensen gerealiseerd worden.

Voor u ligt de Kadernota 2025-2028 van gemeente Terschelling. Dit is een belangrijk document, omdat de raad hiermee de beleidsmatige en financiële kaders vaststelt voor de begrotingsperiode 2025-2028. Het is een moment van integrale afweging tussen wensen en ambities in relatie tot de beschikbare financiële middelen. Deze nota laat zien waar het college de komende tijd op wil (bij)sturen en is een eerste, maar zeer belangrijke stap om te komen tot de definitieve begroting voor 2025. Voor de komende jaren zien wij een tweetal grote uitdagingen. De ene uitdaging is om de gemeente Terschelling financieel gezond te houden. De andere uitdaging is het realiseren van voldoende kwalitatief goede ambtelijke capaciteit om de taken die de gemeente Terschelling uitvoert te kunnen realiseren. Daarbij staat buiten kijf dat de wettelijke taken en de publieksdienstverlening altijd uitgevoerd moeten kunnen worden. Er zijn twee oorzaken voor het benoemen van juist deze uitdagingen:

1. Voor iedere gemeente is het hebben van een gezond financieel huishoudboekje van groot belang. Maar in een kleine gemeente als Terschelling heeft ieder besluit met financiële consequenties al snel een grote impact op de begroting. Het verlagen van de bouwleges en het beperkt verhogen van de toeristenbelasting zijn hier voorbeelden van. Dat maakt het sluitend houden van de begroting een gecompliceerde taak. Als we dat gegeven koppelen aan onze ambities dan is de conclusie snel getrokken: er moet wat gebeuren.
2. Wereldwijd is sprake van een gebrek aan arbeidskrachten. Het aantal vacatures is in Nederland en zeker op Terschelling groot.. En het gaat daarbij niet alleen over de beschikbaarheid van arbeidskrachten, maar ook de kwaliteit en ontwikkelbaarheid van arbeidskrachten. Dit wordt ook wel de talentkloof genoemd.

De afgelopen weken hebben vertegenwoordigers van de VNG en van tal van gemeenten hun grote zorgen uitgesproken over de financieel penibele situatie van het gros van de gemeenten in de jaren vanaf 2026. Voor een kleine gemeente als de onze is dat reden extra waakzaam te zijn.

Bas ter Weel, directeur SEO Economisch Onderzoek, hoogleraar economie Universiteit van Amsterdam, kroonlid SER concludeert in het rapport "Waardevol werk: publieke dienstverlening onder druk" (4-4-2023): "De arbeidsmarkt is oververhit. Dit kun je wel een 'perfect storm' noemen. Alles hielp mee om deze situatie te creëren. Voordat de coronapandemie uitbrak, was de arbeidsmarkt al krap, en toen de economie weer op gang kwam, nam die krapte alleen maar toe. Het echte besef, dat we te maken hebben met een groot en structureel probleem, lijkt nog te ontbreken. Sterker nog: dankzij financiële steun van de overheid zijn veel bedrijven overeind gebleven die het onder normale omstandigheden niet zouden hebben gered. De kranen zijn met

jarenlange lage rente en forse overheidsimpulsen opengedraaid, maar we zijn vergeten ze langzamerhand dicht te draaien. Natuurlijk: de grote transitievraagstukken hebben urgentie, maar die vraagstukken zijn niet van vandaag of gister. Waarom moeten ze per se morgen zijn opgelost? Waarom moeten ze allemaal tegelijk aangepakt? Het risico van dit beleid is dat de gestelde doelen niet worden behaald of tegen veel hogere kosten dan met een normale arbeidsmarkt.”

Ook vanuit het A&O fonds wordt de noodklok geluid. In de Personeelsmonitor gemeenten 2023, een onderzoek onder alle 342 gemeenten, is te lezen: “het is 5 voor 12 en tijd om scherpe keuzes te maken. Als er nu niets verandert dan loopt de gemeentelijke dienstverlening voor de inwoners in de toekomst vast.” Met name in de functiegebieden ruimtelijke ordening/milieu, bouwkunde en civiele techniek blijft het een enorme uitdaging om de openstaande vacatures in te vullen. Tegelijkertijd komt er een pensioengolf aan, een mogelijk financieel ravijn, ligt het ziekteverzuim hoog en is het door de hoog ervaren werkdruk lastig om alle gemeentelijke taken uit te voeren

De gemeente Terschelling is op de arbeidsmarkt overheid een van de kleinste spelers. Daar komt bij dat het salarisgebouw van een kleine gemeente in financiële zin weinig te bieden heeft voor sollicitanten. Dit maakt het extra lastig, soms zelfs onmogelijk, medewerkers te vinden die bij de gemeente Terschelling aan de slag willen en/of om ze voor langere termijn te behouden. Budgetten voor inhuur zijn daarnaast beperkt beschikbaar. Dat betekent dat binnen de beschikbare gelden minder uren ingekocht kunnen worden.

Eigen cijfers laten zien dat er niet voldoende uren beschikbaar zijn om de taken die er op dit moment liggen te realiseren. Dat geldt zowel voor de uitvoering van het coalitieakkoord als voor de wettelijke en reguliere taken. Zie ook het onderstaande overzicht. Met ‘going concern’ wordt bedoeld op taken die bijvoorbeeld nog niet zijn afgerond vanuit het vorige coalitieakkoord, taken die meer tijd in beslag nemen dan bij de planning voorzien of onvoorziene zaken. In het overzicht is in de beschikbare uren nog geen rekening gehouden met uitval door ziekte of andersoortige uitval van uren. Het overzicht aan inzetbare uren is inclusief inhuur van derden. Het schetst dus het meest optimale beeld van de beschikbare uren.

Zowel een uur als een euro kunnen slechts een keer ingezet worden. Hierin zijn een beperkt aantal keuzes te maken: inkomsten verhogen/de uitgaven verlagen, faseren of de ambities bijstellen. In de Kadernota staan globaal de prioriteiten en de kosten van de gemeente voor de komende jaren. Hierin zijn deze keuzes op onderwerpen verwerkt. U vindt er een overzicht van de verwachte ontwikkelingen en de beleidsvoornemens. Het document is een ‘opmaat’ naar de begroting 2025. De Kadernota geeft daarnaast een beeld van het financiële meerjarenperspectief voor de drie jaar na het komende begrotingsjaar (2026-2028)

Uitgangspunten

In de Kadernota brengen we op hoofdlijnen de ontwikkelingen in beeld voor de komende jaren. We beperken ons tot de kaders. Deze Kadernota is dan ook geen wensenlijst, maar geeft een beeld van hoe de gemeente in de komende jaren weloverwogen met haar geld omgaat, in relatie tot de opgaven die er eerder al lagen.

In deze Kadernota gebruiken we de financiële uitgangspunten uit het coalitieakkoord als leidraad om de meerjarenraming op te stellen. Naast de punten in het coalitieakkoord hanteren we ook een aantal algemene uitgangspunten:

- We houden rekening met een indexatie van de loonsom met 2%
- Bijstellingen lasten en baten gemeenschappelijke regelingen: wijzigingen conform extern aangeleverde ramingen;

- De mei-circulaire van het Gemeentefonds.

Inkomsten verhogen

1. Structureel (Leges, tarieven en OZB verhogen met indexatie, toeristenbelasting extra verhogen)
2. Incidenteel (verkoop onroerend goed)
3. Diverse domeinen onvoorzien verlagen/schrappen

Faseren:

1. Grote projecten en programma's temporiseren (havenproject)
2. Temporiseren realisatie coalitieakkoord

Uitgaven beperken:

1. Taken uitbesteden
2. Ambitieniveau bijstellen
3. Taken niet uitvoeren

Al deze zaken leveren meer financiële armslag voor de gemeente Terschelling op. Het betekent echter niet dat er op alle vlakken met diezelfde keuzes uren voor het uitvoeren van taken gewonnen worden. Zo heeft het structureel verhogen van de inkomsten geen effect op het takenpakket van de gemeente Terschelling. Op dit moment is het, gezien de druk op de arbeidsmarkt en de consequenties daarvan voor de gemeente Terschelling, van groter belang te temporiseren in taken, meer taken uit te besteden of taken niet meer uit te voeren.

Temporiseren

Het college stelt voor niet in te boeten op de publieksdienstverlening maar in beperkte mate te temporiseren en vooral in te zetten op nieuwe/extra personele capaciteit. Temporiseren is uiteraard niet goed mogelijk op het vlak van wettelijke taken. Uitstel is bijvoorbeeld mogelijk op het vlak van het maken van beheerplannen zolang de gemeente Terschelling aan de hieraan gestelde wettelijke eisen blijft voldoen. Begin 2022 is met als basis het coalitieakkoord 'Meepraten, meedenken, meedoen' de eerste uitvoeringsagenda opgesteld. Op basis van de toen beschikbare informatie. In de afgelopen 2 jaar is gebleken dat deze planning te strak is opgesteld (met de kennis van toen). Ook waren destijds de gevolgen van de huidige arbeidsmarktcrisis nog minder sterk. Deze twee constatering maken dat er een aangepaste uitvoeringsagenda is opgesteld waarbij de uitdagingen zoals gesteld in het coalitieakkoord meer passend in de tijd zijn verspreid over 2024, 2025 en 2026.

Investeren in talent!

Lokaal talent een kans bieden en de arbeidsmarktcrisis te lijf gaan! Zoals bekend moeten steeds meer werkgevers vissen in een steeds kleiner wordende vijver. En hoewel Terschelling volledig omgeven is door water, geldt dit in nog sterkere mate voor Terschelling. Dit was de reden om te kijken op welke manier we dit bijzondere en forse arbeidsmarktprobleem op zouden kunnen lossen.

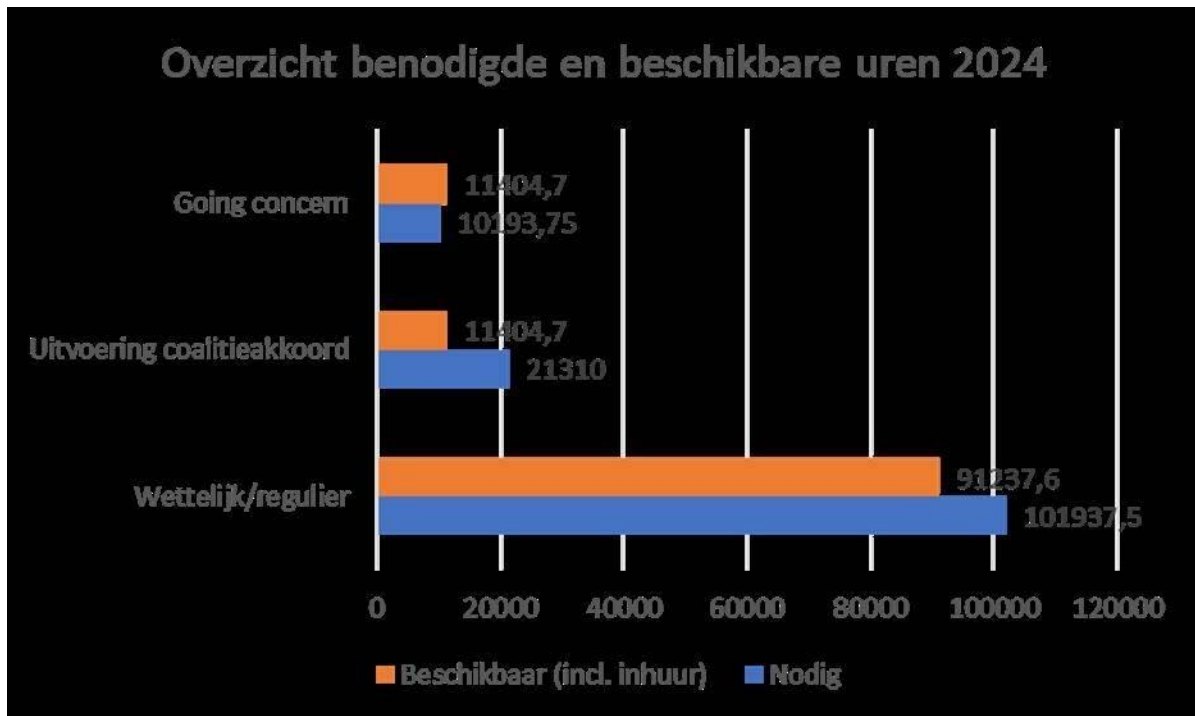
Wij denken dat er voldoende potentieel op het eiland aanwezig is. Alleen de op de gemeente toegespitste opleiding en ervaring ontbreekt (vaak) bij eilanders die wij goed zouden kunnen gebruiken. Het reizen naar de wal met de daarbij behorende kosten vormt in de praktijk verder een belemmering om te gaan studeren, zowel voor onze medewerkers als voor de eilander in het algemeen. Met deze gegevens in het achterhoofd ontstond al in 2009 het idee om de wereld dan maar om te draaien. 'Als Mozes niet naar de berg komt, dan moet de berg richting Mozes!' De oplossing is gevonden in het creëren van een incompany opleidingstraject. Niet alleen voor ons eigen gemeentelijk personeel, maar juist ook door het gratis aanbieden van dit traject aan eilanders met een HBO niveau. Samen met de Bestuursacademie zijn we de tweejarige HBO+ opleiding

Adviseur Lokale Overheid (ALO) en de differentiaties financiën, algemeen Juridische Zaken of Omgeving, incompany op Terschelling gaan organiseren. Dit heeft als extra voordeel dat op deze manier de gemeente zich als werkgever op een aantrekkelijke manier kan profileren richting eilanders, waardoor de geconstateerde schroom om te solliciteren afneemt. Dit project is met groot succes afgerond en heeft de organisatie flink rendement opgeleverd.

Nu is het tijd voor een herhaling hiervan met een extra component. Niet alleen gaan we de opleiding herhalen en op dezelfde wijze aanbieden, maar alle personen die starten met de opleiding worden ook gelijk geplaatst binnen de organisatie op basis van een traineeship. Dat betekent dat in een klap het ambtelijk apparaat wordt uitgebreid met maximaal 20 lokale medewerkers. Een uniek project voor een organisatie van onze omvang. In dit geval gaan de kosten deels voor de baten uit. Maar het is wat ons betreft een prima mogelijkheid om een flinke impuls te geven aan de gemeentelijke organisatie en de relatie met de Terschellinger samenleving. Daarbij is de intentie dit project onder te brengen binnen de regiodeal onder de pijler 'Toekomstbestendig ondernemen en ontwikkelen' en mogelijk ook onder de pijler 'Goed Wonen en Leven'.

Publieksdienstverlening

Een ieder die een rol heeft binnen de gemeentelijke organisatie, of dat nou een medewerker of een raadslid is, doet dit ter dienstverlening aan de inwoners van Terschelling. Open en laagdrempelig in de communicatie willen we daarin zijn. Eerder is de raad al geïnformeerd over de stappen die gezet worden om dit verder te realiseren. En dat geldt ook over het gebruik van het gemeentehuis zelf en de aanpassingen die daarvoor nodig zijn aan het gebouw. Dat resulteert in laagdrempeligheid in communicatie en gebouw. Dat uit zich voor de burger in een meer gestandaardiseerde behandeling van zijn vragen. Dit betekent duidelijkheid in de processen, dus een helder begin en eind met periodiek een update van de stand van zaken. En dat is wat de burger prettig vindt en waardeert, weten we uit eerder onderzoek. Wij ambiëren een gemeentehuis te hebben dat voldoet aan de wens van de burger om een plek te hebben waar op informele wijze overlegd kan worden. Voor raadsleden geldt hetzelfde. En dat kan zowel digitaal als fysiek. Met daarbij een multifunctioneel gebruik van de publieke ruimtes voor voorlichtingsavonden, publieke ontvangsten etc.

Uren bedrijfsvoering 2024

1. Financiële hoofdlijnen

Bestemming rekening resultaat 2023

De jaarstukken 2023 zijn nog niet door de raad vastgesteld. Het resultaat van 2023 (€ 351.000) en de budgetoverheveling van 2023 naar 2024 (€ 456.000) zijn vooruitlopend op de vaststelling door de gemeenteraad in deze Kadernota 2025-2028 conform het voorstel van het college verwerkt. Indien uw raad anders mocht besluiten, zal dit in de eerstvolgende bestuur rapportage en begroting 2025, alsnog worden verwerkt.

Voorstel bestemmingsresultaat jaarrekening 2023

Voorstel bestemmingsresultaat jaarrekening 2023	
In €	
Toevoeging aan de algemene reserve	351.000
Gerealiseerd resultaat jaarrekening 2023	351.000

Verwacht verloop resultaten 2025-2028 en het effect op het weerstandsvermogen

In de onderstaande tabel is het verloop vanaf 2025 tot en met 2028 te zien.

Opbouw resultaat Kadernota 2025 - 2028				
in €	2025	2026	2027	2028
Resultaat primitieve (meerjaren) begroting 2024	1.176.000	- 321.000	309.000	309.000
Wijziging 2e bestuur rapportage 2023	- 406.000	- 353.000	6.000	0
Voorgestelde wijziging Kadernota 2025-2028	- 281.500	86.000	36.300	335.000
Geraamd resultaat	488.500	- 588.000	351.300	644.000

De uitwerking van deze resultaten op de algemene reserve en het weerstandsvermogen zijn te zien in onderstaande tabellen.

Algemene reserve				
in €	2025	2026	2027	2028
Stand per 1 januari	2.983.000	3.471.500	2.883.500	3.234.800

Algemene reserve				
Toevoegen resultaat boekjaar	488.500		351.300	644.000
Onttrekken resultaat boekjaar		-588.000		
Stand per 31 december	3.471.500	2.883.500	3.234.800	3.878.000

Weerstandscapaciteit				
in €	2025	2026	2027	2028
Stand algemene reserve per 31 december	3.471.500	2.883.500	3.234.800	3.878.800
Stand van reserve recreatie per 31 december	248.000	159.000	159.000	159.000
Totaalstand reserves per 31 december	3.719.500	3.042.500	3.393.800	4.037.800
Minimaal benodigde weerstandscapaciteit	3.712.000	3.768.000	3.824.000	3.881.000
Overschot/tekort weerstandscapaciteit	7.500	-725.500	-430.200	156.800

Doorkijk 2025-2028

Een aantal ontwikkelingen heeft invloed op het resultaat tot en met 2028. In onderstaande tabel zijn deze ontwikkelingen zichtbaar. We lichten de ontwikkelingen hierna toe.

Overzicht wijzigingen ten opzichte van de begroting 2024

Hieronder worden de voorgestelde wijzigingen kort toegelicht. Een uitgebreide omschrijving van nieuw beleid en wensen is te vinden in de programma's.

Het financieel perspectief start met het begrotingsaldo na vaststelling van de 2e bestuursrapportage 2023.

Overzicht wijzigingen ten opzichte van primitieve begroting 2024				
in €	2025	2026	2027	2028
Resultaat primitieve begroting 2024	1.176.000	-321.000	309.000	309.000

Overzicht wijzigingen ten opzichte van primitieve begroting 2024				
amendementen 8 november 2023	-448.000	-382.000	-233.000	
autonome ontwikkelingen	42.000	29.000	239.000	
Startsaldo na 2e bestuursrapportage 2023	770.000	-674.000	315.000	309.000
amendement 13 december 2023	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
1. Autonome ontwikkelingen	-135.000	232.000	186.800	520.000
2. Reeds genomen raadsbesluiten	53.500	54.000	49.500	15.000
Resultaat Kadernota 2025	488.500	-588.000	351.300	644.000

Autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die op de gemeente afkomen en waar de gemeente zelf geen invloed op kan uitoefenen. Deze hebben voornamelijk betrekking op indexerings.

Onderstaande tabel laat het effect van de autonome ontwikkelingen op de meerjarenraming zien.

Autonome ontwikkelingen					
In €	2025	2026	2027	2028	Taakveld
a. Meicirculaire 2024	332.000	588.000	572.000	1.083.000	divers
b. Cao-ontwikkelingen	-411.000	-419.000	-428.000	-436.000	0.4
c. Indexatie personeel	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	
d. Fumo ontwerpbegroting 2025	-3.000	-15.000	-27.200	-41.000	7.4
e. Dienst sociaal domein	157.000	288.000	280.000	124.000	6.0
f. ICT de Wadden	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000	
Totaal	-135.000	232.000	186.800	520.000	

Meicirculaire

De mei circulaire is op 28 mei 2024 ontvangen en daardoor tijdig genoeg om te worden verwerkt in de kadernota 2025. Het opnemen van de meicirculaire in de kadernota is afhankelijk van het tijdstip van aanleveren en wil niet impliceren dat de meicirculaire standaard verwerkt wordt in de kadernota. De raad zal te allen tijde tijdig worden geïnformeerd inzake de effecten van de meicirculaire wanneer deze niet is opgenomen in de kadernota.

Deze samenvatting biedt een overzicht van de belangrijkste veranderingen en financiële impacts die in de meicirculaire 2024 zijn opgenomen.

Volume accres

Vanaf 2024 is de koppeling van het accres aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp) ingevoerd. Het volume accres wordt nu gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde van de bbp-ontwikkeling. Hierdoor zijn de tranches voor 2024 en 2025 lager dan eerder voorspeld en worden structureel opgenomen in plaats van incidenteel. Dit resulteert in lagere accres voor 2024 en 2025, maar hogere vanaf 2026.

LPO accres (Loon en prijs ontwikkeling)

Het LPO accres is geactualiseerd op basis van de macro-economische cijfers van het CEP 2024 en de indexatie is vanaf 2024 gebaseerd op de prijs bruto binnenlandse product (pbbp). Door de vervroegde bbp-indexatie dalen het volume en LPO accres voor 2024-2029. Voor 2024 wordt dit volledig gecompenseerd en voor 2025 gedeeltelijk, resulterend in een tekort van € 675 miljoen. Vanaf 2026 wordt een positief saldo verwacht van € 675 miljoen door het schrappen van de opschalingskorting.

Opschalingskorting

De opschalingskorting die sinds 2015 gemeenten belastte, wordt vanaf 2026 geschrapt, waardoor een structurele uitname van € 675 miljoen vervalst.

Taakmutaties

Er zijn vijftien taakmutaties opgenomen in de meicirculaire 2024. Enkele significante mutaties zijn:

- Aanpak armoede en schulden: € 40 miljoen structureel vanaf 2024.
- Werkdruk verlaging jeugdbescherming: € 30 miljoen structureel vanaf 2024.
- Besparingsverlies Jeugd: € 500 miljoen in 2025.

Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

Twee nieuwe decentralisatie-uitkeringen zijn opgenomen en er zijn wijzigingen in 26 bestaande uitkeringen. Enkele opvallende mutaties zijn:

- IU Participatie: Loon- en prijsbijstelling € 113,3 miljoen in 2024, aflopend naar € 93,7 miljoen in 2029.
- DU Nationaal Actieplan dakloosheid: € 55 miljoen vanaf 2024.

Inkomstenmaatstaven OZB

Voor uitkeringsjaar 2025 worden de WOZ-waarderingen aangepast aan de waardeontwikkeling van 2023 (+3,5% voor woningen en +1,25% voor niet-woningen). Gemeenten moeten rekening houden met inflatiecorrectie van 6,3% voor budgettaire neutraliteit.

Ontwikkeling van de uitkeringsbasis

Er is sprake van een stijging van de uitkeringsfactor door dalingen in verschillende maatstaven zoals het aantal huishoudens met laag inkomen en het aantal bijstandsontvangers. De gegevens voor de belastingcapaciteit worden vanaf 2024 uitsluitend via de Landelijke Voorziening WOZ vastgesteld, en gemeenten kunnen geen directe correcties meer indienen.

CAO-ontwikkelingen

De Cao Gemeenten regelt de arbeidsvoorwaarden voor werknemers die in dienst zijn bij een gemeente. De huidige cao loopt van 1 januari 2024 tot en met 31 maart 2025. Een belangrijke punt uit de cao:

Salarisverhoging: Ambtenaren die in dienst zijn van de gemeente zien hun loon volgend jaar met 6 procent stijgen: 4,75 procent vanaf 1 januari en 1,25 procent per 1 oktober 2024.

Indexatie personeel

Op grond van verwachtingen houden we rekening met een indexatie van de begrote loonsom met 2%.

Fumo ontwerpbegroting 2025

De ontwerpbegroting is besproken en vastgesteld in de raad van 14 april 2024 en verwerkt in de kadernota 2025.

Dienst sociaal domein

De begroting 2025 is besproken en vastgesteld in de raad van 19 juni 2024 en verwerkt in de kadernota 2025.

ICT de wadden

Door de steeds strenger wordende eisen van de overheid op gebied van informatiebeveiliging moeten we als overheid steeds meer maatregelen nemen om hieraan te voldoen. We hebben hiervoor bij SSC Leeuwarden ondersteuning gevraagd. Voor 2025 worden in Waddenverband hiervoor € 60.000 extra kosten in rekening gebracht en hiervoor zullen extra uren van de Chief Information Officer en de Functionaris Gegevensbescherming worden gerealiseerd.

Reeds genomen raadsbesluiten

In de afgelopen periode zijn er meerdere raadsbesluiten genomen die consequenties hebben voor het financieel perspectief. Deze besluiten zijn verwerkt in de meerjarenraming. Een overzicht van de besluiten is te zien in de volgende tabel.

Reeds genomen raadsbesluiten					
in €	2025	2026	2027	2028	Taakveld
Begroting VRF	73.000	64.500	60.000	19.000	1.2
Kapitaallasten krediet boot havendienst	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000	

Reeds genomen raadsbesluiten					
Strandveiligheid	-89.000	-89.000			
Onttrekking reserve recreatie	89.000	89.000			
Extra kosten 0,1 fte wethouders	-9.500				
Bijdrage GR de Wadden	-6.000	-6.500	-6.500		
Totaal	53.500	54.000	49.500	15.000	

Lopende ontwikkelingen

De kadernota laat een sluitend saldo zien. Echter, de gemeente staat de komende jaren voor een aantal ontwikkelingen. Om een goede prioriteitsstelling te kunnen maken, hebben we de aankomende ontwikkelingen en financiële gevolgen opgesplitst in vier categorieën:

- wettelijke taken
- niet-wettelijke taken, maar onvermijdelijk
- niet-wettelijke taken, maar wenselijk
- handreiking raad.

De ontwikkelingen opgenomen in de tabel zijn tekstueel toegelicht in de programma's, maar niet meegenomen in de begrotingswijziging die voorligt in deze kadernota.

Lopende ontwikkelingen				
In €	2025	2026	2027	2028
Wettelijke taken				
Actualiseren wegenlegger	-45.000			
Herplantplicht bomen	-17.000	-17.000	-17.000	
Bestrijdingsplicht exoten	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Eenmalige injectie vastgoedbeheer				
<i>Riolering</i>				
Torenstraat en brandarisplein		-31.500	-31.500	-31.500
Schoolstraat			-31.500	-31.500
Commandeurstraat			-14.000	-14.000
Westerbuurtstraat				-21.000
Burgemeester Mentzstraat				-13.000
Burgemeester Eschauzierstraat				-13.000
Oosterburen vervanging en		-15.000	-15.000	-15.000

Lopende ontwikkelingen				
afkoppeling persleiding				
Wettelijke taken	-72.000	-73.500	-119.000	-149.000
Niet wettelijk, maar onvermijdbaar				
Kapitaallasten verduurzaming vastgoed	-21.000	-160.000	-184.000	-286.000
Mjop structurele ophoging dotering	-18.000	-18.000	-18.000	-18.000
Trillingen Lies motie kapitaallasten	-21.000	-21.000	-21.000	-21.000
Transactie kosten Campus Victoria (WRO10)	-15.000			
Haven (HVN33, HVN34, HVN35)	-	-	-	-
Niet wettelijk, maar onvermijdbaar	-75.000	-199.000	-223.000	-325.000
Niet wettelijk, maar gewenst				
Toeristenbelasting naar €2,60	906.000	906.000	906.000	906.000
Kampeerbeleid (TR47)	-20.000			
Standplaatsenbeleid (TR47)	-20.000			
Omgevingsplannen/ ruimtelijke plannen (WRO01)	-100.000			
Transactie kosten Dellewal (DLW13)	-15.000			
Woonvisie (WRO04)	-50.000			
Woonprogramma (WRO04)	-50.000			
Beleidsregels evenementen beleid (EV51)	-25.000			
Toeristische visie (TR46)	-52.000			
Onderwijsvisie en samengaan primair en voortgezet onderwijs (ODW20)	-20.000			

Lopende ontwikkelingen				
Beleid vermindering auto gebruik niet-eilanders (TR50)	-25.000			
Inrichting brutis groenareaal	-8.000			
Verhoging budget BAG/BGT	-38.000	-38.000	-38.000	-38.000
Onderzoek mobiliteit polder Groenbeheerplan	-35.000			
Verkeersveiligheid hoofdweg (WG40)	-35.000			
Niet wettelijk, maar gewenst	413.000	868.000	868.000	868.000
Handreiking Raad				
Kosten project Talent Lokaal Centraal (ROL64, ROL65, ROL 67, FIN79)	-775.000	-825.000	-795.000	-795.000
Handreiking Raad	-775.000	-825.000	-795.000	-795.000
Totaal effecten	-509.000	-229.500	-269.000	-401.000

Extra opbrengsten

De extra opbrengsten van toeristenbelasting, die is opgenomen onder "niet-wettelijk, maar gewenst", is meegenomen om het mogelijke effect in de kadernota zichtbaar te maken.

Toeristenbelasting

Tijdens de behandeling van de kadernota 2025 wordt ook de toeristenbelasting besproken en vastgesteld. In het advies is een onderbouwing opgenomen waarin wordt aangegeven waar de opbrengsten aan kunnen worden toegerekend. Voor de toerekening van kosten is gebruik gemaakt van de budgetten die momenteel in de kadernota 2025 zijn opgenomen. De lopende ontwikkelingen zijn hierin niet meegenomen, waardoor het saldo hoger uitkomt dan wanneer deze ontwikkelingen wel zouden zijn meegenomen.

OZB

Het vaststellen van het OZB tarief 2025 vindt plaats gelijktijdig met de begroting 2025.

Impact lopende ontwikkelingen op de kadernota

In de onderstaande tabel is te zien welke impact de lopende ontwikkelingen hebben op de voorliggende kadernota.

Resultaat kadernota incl. lopende ontwikkelingen				
In €	2025	2026	2027	2028
Voorlopig resultaat kadernota 2025	488.500	-588.000	351.300	644.000
Lopende ontwikkelingen	-509.000	-229.500	-269.000	-401.000
Resultaat kadernota incl. lopende ontwikkelingen	-20.500	-817.500	82.300	243.000

De lopende ontwikkelingen hebben een aanzienlijke invloed op het resultaat van de kadernota 2025. Het is van groot belang dat de raad weloverwogen keuzes maakt om de financiële balans van de gemeente te waarborgen. Deze keuzes zullen bepalend zijn voor de stabiliteit en duurzaamheid van onze financiële positie op de lange termijn.

De onderstaande investeringskredieten zijn verbonden met de kapitaallasten die in de tabel lopende ontwikkelingen zijn opgenomen.

Investeringskredieten				
In €	2025	2026	2027	2028
Investeringskrediet verduurzaming vastgoed	-1.520.000	-260.000	-1.110.000	
Trillingen Lies				
Torenstraat en Brandarisplein	-1.800.000			
Schoolstraat		-1.800.000		
Commandeurstraat		-800.000		
Westerbuurtstraat			-1.200.000	
Burgemeester Mentzstraat			-750.000	
Oosterburen vervanging en afkoppeling persleiding	-800.000			
Burgemeester Eschauzierstraat			-750.000	

2. Begroting per programma

Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over de verschillende programma's en taakvelden die zijn opgenomen in het totale programmaplan. In totaal zijn er negen programma's en taakvelden waarbinnen we activiteiten uitvoeren om de beoogde bestuurlijke doelen te bereiken. Om deze doelen te omschrijven, gebruiken we de volgende drie vragen:

1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat zijn de kosten?

Elk programma begint met een inleidende tekst. Vervolgens geven we antwoord op de vragen wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen. Onder het kopje 'financiën' worden de baten en lasten uitgesplitst per taakveld en wordt er een overzicht gegeven van de voorstellen per taakveld. De uitwerking op kostenplaatsniveau is terug te vinden in bijlage 2.

2.0 Bestuur en Ondersteuning

Wat willen we bereiken?

Het programma 'Bestuur en Ondersteuning' is bedoeld om ondersteuning te bieden op verschillende gebieden. De onderwerpen die binnen dit programma vallen, zijn onder andere het faciliteren van de Raad en het College, Burgerzaken en Personeel en Organisatie. Het programma biedt dus een breed scala aan onderwerpen, elk met hun eigen specifieke doel.

Het faciliteren van de Raad en het College omvat het verlenen van ondersteuning aan deze organen op verschillende gebieden. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het ondersteunen bij vergaderingen en het opstellen van beleidsstukken. Burgerzaken richt zich op het bieden van dienstverlening aan burgers, zoals het verstrekken van paspoorten en rijbewijzen. Tot slot richt Personeel en Organisatie zich op het ondersteunen van medewerkers en het zorgen voor een goed functionerende organisatie.

Investeren in talent: handreiking Raad

Wensen versus wettelijk & regulier

Er liggen grote vraagstukken op het bord van de gemeente Terschelling.

- Er is sprake van een ambitieuze raad die graag een aantal grote projecten en wensen gerealiseerd ziet (project havenfront, tonnenloods, woningbouw, Dellewal, Victoria/campus, toeristenbelastinginning) en MJOP. Hiervoor is slechts 10% van alle inzetbare tijd beschikbaar.
- Daarnaast wordt gewerkt aan de realisatie van de wettelijke (80%) en reguliere taken (10%) die tijd vragen. En ook hierin zitten grote onderwerpen ondergebracht die het nodige vergen van de ambtelijke organisatie. We noemen speciaal de werkzaamheden die voortvloeien uit de Regiodeal.

Dit wordt gedaan met een organisatie die zowel kwantitatief (hoge werkdruk) maar soms ook kwalitatief beperkingen kent. Daarbij raakt de bestuurlijke situatie ook de bedrijfsvoering en de mensen die het werk verzetten. Ook is in een klein apparaat het opvangen van piek en ziek, zeker gezien de overspannen arbeidsmarkt, nauwelijks mogelijk. Dit vormt een dagelijkse grote uitdaging, zeker in combinatie met het vraagstuk arbeidsmarkt.

Arbeidsmarkt

De krapte op de arbeidsmarkt is een landelijk fenomeen: er zijn al geruime tijd meer vacatures dan werkzoekenden op de arbeidsmarkt en dit tekort lijkt de komende jaren alleen nog maar toe te zullen nemen. En dat zegt nog niets over de mogelijkheid om uit deze krappe markt de juiste mensen te selecteren. Valt er überhaupt nog iets te selecteren of is het roeien met de korte riemen die we hebben? We raken nog nauwelijks het water! Daarbij komt ook nog kijken dat bij deze kleine gemeente de salarissen op een lager niveau liggen en er weinig doorgroeimogelijkheden zijn. Ook op de vragen die wij bij bureaus neerleggen, hetzij voor tijdelijke vacatures/hetzij voor het wegzetten van opdrachten, krijgen we steeds vaker 'nul' op het rekest. Ook zij kampen met personeelsgebrek. Daarbij komt dat ook de tarieven bij dergelijke bureaus door krapte steeds verder stijgen en er geen ruimte is in de salarisbegroting voor het opvangen hiervan. Sollicitanten en ZZP-ers kunnen immers kiezen waar ze willen werken en gaan vaak gewoon voor de hoogste bidder. Ook de onrustige bestuurlijke situatie op Terschelling is de afgelopen jaren natuurlijk niet uitnodigend geweest.. Wervingsprocedures lopen om diverse redenen steeds vaker op niets uit. En dit leidt dan vaak

langere tijd weer tot hogere werkdruk bij het kleine ambtelijke apparaat. Een vicieuze cirkel waar we steeds verder in verstrikt raken en maar moeilijk uit kunnen komen

Strategische personeelsplanning

Door het maken van een strategische personeelsplanning in 2018 met een looptijd van 4 jaar was voorzien dat de krappe arbeidsmarkt een probleem zou worden. Zowel voor de instroom van nieuwe medewerkers als voor het behouden van zittende medewerkers. *Daarbij was gedacht aan een langere termijn (10 jaar) dan de realiteit nu laat zien.* Binnen een periode van 4 jaar is er nu al extreme krapte ontstaan. Daarop zijn al diverse acties ingezet.

1. Wijziging budgetverantwoordelijkheid teamleiders
2. (Open) sollicitaties breder intern verspreiden
3. Arbeidsmarktcampagne; andere vacatureteksten, drempels wegnemen
4. Eilanders als interne kandidaten meenemen in procedures
5. Interne en externe procedure gelijk op laten lopen,
6. Scholen actief benaderen voor afstudeerders,
7. Op “arbeidsmarkt” staan,
8. Talent centraal actief uitvoeren

Handreiking Raad

Al met al zijn de genoemde maatregelen toch onvoldoende gebleken. Dit wordt onderbouwd door een analyse van de inzetbare en benodigde uren over 2024. In het coalitieakkoord is ook deze zorg geuit.

In de raadscommissie van 10 januari 2024 is door de Raad een handreiking gedaan richting het college om verbetering in deze situatie te brengen. De handreiking geeft de mogelijkheid al ingezette acties, wensen en al geplande zaken op het vlak van het verstevigen van het ambtelijk apparaat voor het voetlicht te brengen inclusief de financiële consequenties hiervan.

Daarnaast is door onze raad de wens uitgesproken om met name zoveel mogelijk lokaal talent in te zetten binnen onze organisatie. Nu wordt daar al op vele vlakken op ingezet (stages, kennismakingsdagen, scholenbezoek en eilanders gelden als interne kandidaten).

Een ambitieuze impuls op dit vlak zou alle eindjes bij elkaar kunnen brengen: dus inzet van vele lokale handen die we op de werkvloer, door middel van een opleiding en traineeship, geschikt gaan maken voor de diverse functies in onze organisatie. Dit onder de noemer TLC, Talent Lokaal Centraal!

Project Talent Lokaal Centraal (TLC)

Dat de afkorting TLC ook staat voor Tender Loving Care is hierbij mooi van toepassing. Want alles wat je liefdevolle aandacht geeft groeit! En dat is exact wat we met onze lokale arbeidsmarkt willen doen. Groei en ontwikkeling creëren. Lokaal talent een kans bieden en tegelijkertijd de arbeidsmarktcrisis te lijf gaan en de leefbaarheid op het eiland behouden! Daarbij is lokaal talent bekend met het wonen en werken op het eiland. Want zoals bekend moeten steeds meer werkgevers vissen in een steeds kleiner wordende vijver. En hoewel Terschelling volledig omgeven is door water, geldt dit in nog sterkere mate voor Terschelling. Daarbij is er slechts een handvol werkgevers die uitdagingen op HBO niveau en hoger bieden op de lokale arbeidsmarkt.

Dit is de reden om te kijken op welke manier we dit bijzondere en forse arbeidsmarktprobleem met grote gevolgen voor zowel de werkgever als de leefbaarheid op het eiland op zouden kunnen lossen.

Is dit helemaal nieuw voor de gemeente Terschelling? Nee! We kunnen laven aan de kennis die in 2009 is opgedaan met een vergelijkbaar succesvol traject waarbij we eveneens deze opleiding lokaal hebben gegeven aan eilanders. Alleen is dat destijds gedaan zonder de talenten een traineeship aan te bieden.

Naar verwachting is er voldoende potentieel op het eiland aanwezig. Alleen de op de gemeente toegespitste opleiding en ervaring ontbreekt (vaak). Ook het reizen naar de wal met de daarbij behorende kosten vormt een belemmering om te gaan studeren. Een dergelijke studie kost voor 1 jaar ca. € 9.500,- per persoon. En dat is een flinke kostenpost, zeker zonder baangarantie. Dat geldt zowel voor onze medewerkers als voor de eilander in het algemeen. Daarbij speelt ook nog dat de beeldvorming over de gemeente niet altijd even positief is. Daar staat tegenover dat als men eenmaal binnen onze organisatie heeft kunnen kijken, dat beeld 180 graden omdraait.

Met dit in het achterhoofd ontstond het idee om de wereld dan maar om te draaien, want als Mozes niet naar de berg komt, dan moet de berg richting Mozes! De oplossing is gevonden in het creëren van een incompany opleidingstraject. Dit door het gratis aanbieden van dit traject aan eilanders met een HBO niveau. Samen met de Bestuursacademie zal de tweejarige HBO+ opleiding Adviseur Lokale Overheid (ALO) en de differentiaties financiën, algemeen Juridische Zaken of Omgeving, incompany op Terschelling georganiseerd worden. Dit heeft als extra voordeel dat op deze manier de gemeente zich als werkgever op een aantrekkelijke manier kan profileren richting eilanders, waardoor het imago als werkgever beter wordt en ook in de toekomst de geconstateerde schroom om te solliciteren afneemt. Daar komt bij dat alle personen die starten met de opleiding ook gelijk geplaatst worden binnen de organisatie op basis van een traineeship. Dat betekent dat in een klap het ambtelijk apparaat wordt uitgebreid met maximaal 15 lokale medewerkers.

Een uniek project voor een organisatie van onze omvang. In dit geval gaan de kosten deels voor de baten uit. Maar het is een unieke mogelijkheid om een flinke impuls te geven aan de Terschellinger samenleving. Daarbij is de intentie dit project onder te brengen binnen de regiodeal onder de pijler 'Toekomstbestendig ondernemen en ontwikkelen' en mogelijk 'Goed Wonen en Leven'. Een uniek project voor een organisatie van onze omvang.

De hierboven benoemde intenties zijn omgezet in financiële consequenties. Daarbij moet goed in ogenschouw gehouden worden dat het hier gaat om een investering in de toekomst en dat op dat vlak de lasten voor de baten uit gaan. Tevens zijn hier nog geen aan te vragen subsidiegelden in verwerkt. Zo is de intentie het project om lokaal talent op te leiden in te brengen in de regiodeal. Dat maakt dat in dit overzicht sprake is van een 'worst-case scenario'.

Jaar	2025	2026	2027 en verder
Totaal investering	€ 775.000,-	€ 825.000,-	€ 795.000,-

Wat doen we nog meer?

De handreiking geeft de mogelijkheid al ingezette acties, wensen en al geplande zaken voor het voetlicht te brengen inclusief de financiële consequenties hiervan. Als grootste project hierin wordt gewerkt aan het realiseren van Talent Lokaal Centraal (TLC). Daarnaast wordt er nog op vele andere fronten gewerkt aan het realiseren van een kwalitatief en kwantitatief stabiel en hoog opgeleid ambtenaren apparaat. De aanpak hierop is gesplitst in de korte, middellange en lange termijn. Dit om de benodigde inzet op bedrijfsvoering te realiseren om de taken waar onze gemeente nu en in de toekomst voor staat uit te kunnen (blijven) voeren.

Korte termijn:

- *Vorbereiding en uitvoering in 2024*

Invoering ChatGPT

Soms heeft iets een nieuwe naam nodig om weer populair te worden. Vroeger hadden gemeenten al iets vergelijkbaars met wat nu ChatGPT is, namelijk een schrijver. En eigenlijk missen we dat nu in onze organisatie. Daarom worden medewerkers getraind om ChatGPT te gebruiken, te communiceren op B1-niveau en te kunnen adviseren over politieke sensitiviteit. Dit zal resulteren in duidelijke en begrijpelijke stukken, zowel intern als extern. de uitwerking en ondersteuning.

Formatieve uitbreiding business pool

Het is een groep teamondersteuners die taken oppakken die ervoor zorgen dat specialisten zich meer kunnen concentreren op hun eigen werkzaamheden.

Continue werven; het opzetten van een werkgeverscampagne

De Raad heeft vragen gesteld over de werkgeverscampagne van de gemeente Dantumadiel. Hoewel de redenen hiervoor anders waren en de kosten niet hetzelfde zijn, betekent dit niet dat een soortgelijke aanpak niet zou kunnen werken voor de gemeente Terschelling. Daarom zal de gemeente de komende jaren investeren in een werkgeverscampagne. Dit betekent niet dat er minder of helemaal niet meer wordt geadverteerd voor functies, maar er zal een doorlopende campagne worden opgezet om de gemeente Terschelling als werkgever te promoten.

Social media doelgroepen onderzoek

Hoe zorgen we ervoor dat onze advertenties bij de juiste mensen terechtkomen? Om ervoor te zorgen dat we zoveel mogelijk mensen bereiken met zo min mogelijk middelen, is het belangrijk om hier onderzoek naar te doen.

Meer uitnodigen tot het doen van een open sollicitatie

'sjansen met kansen'. Hierbij gaat het erom om al in een vroeg stadium in contact te komen met potentiële kandidaten voor onze organisatie, los van specifieke vacatures. Dit gaan we doen door aanpassingen aan de website en door mensen uit te nodigen voor een informeel gesprek, zoals een kopje koffie of een speeddate. Dit kost tijd en inzet, maar het levert ook veel op.

Ambtelijke meeleesgroep kwaliteit stukken

Dit is een selectie medewerkers die meelesen in adviezen en nota's en deze beoordelen op begrijpelijkheid en klare taal.

Middellange termijn:

- *Voorbereiding en uitvoering 2024 en 2025*

Urenverantwoording koppelen aan de uitvoeringsagenda

Zo krijgen we een duidelijker beeld van de taken die moeten worden uitgevoerd, hoeveel tijd hiervoor is gepland, en hoeveel tijd er daadwerkelijk aan deze taken wordt besteed. Daardoor kunnen we bekijken of de planning realistisch is, of dat sommige taken moeten worden uitgesteld, of zelfs helemaal niet kunnen worden uitgevoerd.

Dubbel draaien voor pensionering

Het is belangrijk om de kennis die al in de organisatie aanwezig is, te behouden. Dit kan een probleem worden wanneer mensen die lang bij de organisatie hebben gewerkt met pensioen gaan. Dat betekent dat we 6 maanden lang een nieuwe medewerker naast de vertrekkende medewerker plaatsen, zodat alle kennis tijdens die periode kan worden overgedragen. Natuurlijk kost dit extra inzet, omdat het meer personeel vergt. Formatief gezien zal dit betekenen dat de inzet die

gerealiseerd wordt binnen het project TLC hierop ingezet wordt waar mogelijk. Is dat niet mogelijk, omdat een functie niet aansluit bij een TLC profiel, dan zal sprake zijn van extra loonkosten.

Recruiter voor de Wadden

Voor alle taken wordt gekeken of samenwerking binnen de Waddeneilanden mogelijk is. Om dit beter te kunnen organiseren en om de druk van werving bij de eilanden te verminderen, is het voorstel om een Wadden Recruiter aan te stellen. Hun doel is om de beste kandidaten te vinden die passen bij de vereisten en de cultuur van de organisatie. Als we dit in Waddenverband oppakken zorgt het voor een centraal punt waarbij taken voor verschillende eilanden mogelijk kunnen worden gecombineerd binnen een functie en waardoor de specialisatie voor de werving gecentreerd is.

Afschaffing payroll, creëren WW-voorziening

Een van de onderhandelingsresultaten voor de nieuwe cao gemeenten is dat per 1 januari 2028 het gebruik van payrollers op de gemeentelijke werkvloer wordt stopgezet. Dit is onderdeel van het streven om het gebruik van externe inhuur bij gemeenten te verminderen. De gemeente Terschelling wil echter al vanaf 1 januari 2025 stoppen met het aanbieden van payrollconstructies. Daarvoor moet echter een solide voorziening worden opgebouwd om de transitiekosten en WW-rechten te dragen, omdat de gemeente Terschelling hiervoor verantwoordelijk is.

Overname studiekostenschulden medewerkers

Een nieuwe ontwikkeling op de arbeidsmarkt is dat werkgevers de studieschuld van werknemers overnemen. Ze sluiten een overeenkomst met de werknemer waarin staat dat de werknemer zich voor een bepaald aantal jaren aan de organisatie verbindt en in die periode de studieschuld aflost aan de werkgever. Dit is voordelig voor beide partijen.

Meeloopdag als 2e sollicitatiegesprek

In plaats van een 2e gesprek van 1 uur, laten we kandidaten een volledige dag meelopen in de organisatie. Men maakt dus kennis met de collega's, de werkplek en de organisatie. Dat geeft zowel de kandidaat als de collega's en de leidinggevende een beter beeld van wat men kan verwachten!

Lange termijn:

- Voorbereiding 2024-uitvoering 2024-2025 en verder

Werken is leuker dan carrière maken; het aanspreken van de (lokale) 50+ markt

Waar je 50 jaar geleden met 50 jaar gezien werd als 'oud' en kon je bijna met pensioen, moet je nu als je 50 bent nog bijna 20 jaar werken. En dat is nog los aan de schat van kennis en kunde die deze categorie medewerkers in de binnenzak heeft zitten. Alle reden om in de werving veel meer in te steken op deze groep inwoners.

Automatisering en informatiebeveiliging

Automatisering

Met een aantal Friese gemeenten wordt in de centrumregeling Shared Service Centrum (SSC) samengewerkt. Dat betekent dat de gemeente Leeuwarden voor ons de ICT-voorzieningen realiseert. Als gemeente nemen we via ambtelijke werkgroepen deel aan de beleidsvorming van het SSC en werken we gezamenlijk aan het uitvoeren van ICT-projecten zoals de nieuwe digitale werkomgeving, de gezamenlijke inrichting van personeelsprocessen en de vervanging van het telefonieplatform.

Door deze investeringen, de stijging in de werkplektarieven en een verdere toename van het aantal devices en accounts zien we dat de kosten de afgelopen jaren stijgen. Voor 2025 zal de ICT bijdrage daarom per eiland met 5% worden verhoogd.

Informatiebeveiliging

Door de steeds strenger wordende eisen van de overheid op gebied van informatiebeveiliging moeten we als overheid steeds meer maatregelen nemen om hieraan te voldoen. We hebben hiervoor bij SSC Leeuwarden ondersteuning gevraagd. Voor 2025 worden in Waddenverband hiervoor € 60.000 extra kosten in rekening gebracht en hiervoor zullen extra uren van de Chief Information Officer en de Functionaris Gegevensbescherming worden gerealiseerd.

Regiodeal Wadden

Nog in 2024 willen we scherp zien te krijgen hoe op de beste manier invulling kunnen geven aan de mogelijkheden van de Regiodeal. In de Regiodeal worden vijf programmalijnen onderscheiden:

- Goed Wonen & Leven
- Toekomstbestendig Ondernemen & Ontwikkelen
- Optimaal Bereikbaar & Verbonden
- Duurzame Energie
- Circulaire Economie

Op alle vijf programmalijnen willen we projecten starten die een bijdrage leveren aan wat wel 'brede welvaart' wordt genoemd op Terschelling.

Financiële verantwoording

Kadernota 2025 - 2028

Programma 0 - Bestuur en Ondersteuning				
Taakveld	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten				
0.1 - Bestuur	1.240.000	1.278.000	1.285.000	1.285.000
0.10 - Mutaties reserves	1.000	1.000	1.000	1.000
0.11 - Resultaat van de rekening van baten en lasten	1.718.000	529.000	1.048.000	1.048.000
0.2 - Burgerzaken	110.000	110.000	110.000	110.000
0.4 - Overhead	8.175.000	8.451.000	8.303.000	8.303.000
0.5 - Treasury	0	0	0	0
0.61 - OZB woningen	72.000	72.000	72.000	72.000
0.62 - OZB niet-woningen	0	0	0	0
0.64 - Belastingen overig	0	0	0	0
0.8 - Overige baten en lasten	0	0	0	0
Totaal Lasten	11.316.000	10.441.000	10.819.000	10.819.000
Baten				
0.1 - Bestuur	14.000	14.000	14.000	14.000
0.10 - Mutaties reserves	450.000	450.000	450.000	450.000
0.11 - Resultaat van de rekening van baten en lasten	448.000	703.000	233.000	233.000
0.2 - Burgerzaken	130.000	130.000	130.000	130.000
0.4 - Overhead	145.000	145.000	145.000	145.000
0.5 - Treasury	393.000	393.000	393.000	393.000
0.61 - OZB woningen	1.468.000	1.504.000	1.542.000	1.542.000
0.62 - OZB niet-woningen	1.418.000	1.449.000	1.481.000	1.481.000
0.64 - Belastingen overig	133.000	136.000	138.000	138.000
0.7 - Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	13.191.000	12.585.000	13.131.000	13.131.000
0.8 - Overige baten en lasten	30.000	30.000	30.000	30.000
Totaal Baten	17.820.000	17.539.000	17.687.000	17.687.000
SALDO PROGRAMMA 0	-6.504.000	-7.098.000	-6.868.000	-6.868.000

2.1 Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor het beleid op het gebied van veiligheid. Samen met verschillende partijen, waaronder de politie, het openbaar ministerie, de Veiligheidsregio, ondernemers en inwoners, werken we dagelijks aan een veilige woon- en leefomgeving. Hierbij richten we ons op zaken als crisisbeheersing, rampenbestrijding, overlast door jongeren, relletjes in het uitgaansleven en drugshandel. Elk incident of gebeurtenis kan de veiligheid of het gevoel van veiligheid bedreigen.

De prioriteiten die we als gemeente hebben op het gebied van veiligheid leggen we vast in een Integraal Veiligheidsplan (het IVP).

Crisisbeheersing en rampenbestrijding

Zowel de Veiligheidsregio Fryslân (VRF) als de gemeentelijke organisatie dragen verantwoordelijkheid voor het vakbekwaam houden van vrijwilligers en crisisfunctionarissen. De kadernota 2025 voor crisisbeheersing en rampenbestrijding richt zich op het versterken van de paraatheid van onze eigen gemeentelijke organisatie. In 2024 zullen we ons inzetten voor de ontwikkeling van een uitgebreid trainingsprogramma dat alle rollen en taken binnen verschillende afdelingen omvat. Door scenario's na te bootsen, streven we ernaar om de vaardigheden en kennis bij een crisis of een ramp te verbeteren. Daardoor zijn we beter voorbereid op diverse crisissituaties en kunnen we adequaat en multidisciplinair optreden wanneer dat nodig is. Deze aanpak benadrukt de gezamenlijke verantwoordelijkheid van zowel de VRF als de gemeentelijke organisatie om een robuuste en veerkrachtige crisisrespons te waarborgen.

De bouw van een nieuwe kazerne op West-Terschelling is opgenomen in de bouwagenda van Brandweer Fryslân voor de periode 2019-2025. Er wordt gezocht naar een geschikte locatie. Dit blijkt lastig vanwege beperkte ruimte en diverse bestemmingswensen. De kosten voor de nieuwe of verbouwing van de huidige kazerne zijn opgenomen in de begroting van de VRF. De investeringen zijn vastgesteld in het dekkingsplan 2.0 en de daaropvolgende bouwagenda van Brandweer Fryslân. De bouwagenda schrijft voor dat alle kazernes in Friesland tegen eind 2025 up-to-date moeten zijn. De werkgroep "Kazerne West Terschelling" bestaande uit Brandweer Fryslân, brandweer West-Terschelling en gemeente, ziet goede vooruitgang. Hierdoor blijft de ambitie om in 2025 een nieuwe brandweerkazerne op West-Terschelling te realiseren recht overeind staan.

Naast de brandweerkazerne verdienen ook de huisvesting van vrijwilligers, zoals SIGMA en EHBO Terschelling, aandacht. Er wordt samengewerkt met deze partners om veilige en professionele onderkomens voor de toekomst te kunnen blijven garanderen.

Integraal veiligheidsplan

In 2016 werd het streven naar één Integraal Veiligheidsplan (IVP) voor met name de vier Friese Waddeneilanden geïnitieerd. Echter, destijds bleek dit streven niet succesvol te zijn, voornamelijk omdat er onvoldoende rekening werd gehouden met de "kaderstellende rol" van de raad bij het vaststellen van beleid. De raad had destijds slechts de optie om ja of nee te zeggen bij de vaststelling, waardoor er weinig betrokkenheid was bij het opstellen van veiligheidsmaatregelen voor het eiland. Terschelling, Ameland Vlieland en Texel zijn alle vier toe aan het opstellen van een integraal veiligheidsplan

In het jaar 2024 is op ambtelijk en dagelijks bestuurlijk niveau aanzienlijke vooruitgang geboekt in de samenwerking binnen het Waddengebied, met name op het gebied van veiligheid. Door de beperkte

capaciteit en de beperkte middelen op Waddenniveau te bundelen konden verschillende prioriteiten wel gezamenlijk worden opgepakt. Het uitvoeringsplan ondermijning en de verbetering van de samenwerking met RWS tijdens maritieme ongevallen zijn hier goede voorbeelden van.

In 2024 is onderzocht of er nu mogelijk wel een basis is om gezamenlijk op te trekken bij het opstellen van een IVP dat aansluit op de behoeften en betrokkenheid van alle betrokken partijen. In 2025 werken we in het uitvoeringsplan met de inzichten en prioriteiten van het IVP 2025

Strandveiligheid

Het college heeft besloten de strandbewaking op Terschelling toe te blijven kennen aan de Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij (KNRM) voor de periode 2024-2026. Dit besluit is genomen vanwege de verantwoordelijkheid om de strandveiligheid te waarborgen, vooral op de drukst bezochte stranden van het eiland. Tijdens het zomerseizoen en in de bouwvak zullen er gedurende acht weken lifeguards aanwezig zijn.

Om deze verantwoordelijkheid te kunnen blijven vervullen en de strandveiligheid te handhaven, heeft het college de raad gevraagd om het jaarlijkse budget voor strandveiligheid vanaf 2024 met 90.000 euro te verhogen. Deze verhoging is nodig om de kosten van de nieuwe overeenkomst met de KNRM en de huisvestingskosten te dekken. Het beperkte aantal partijen dat de benodigde diensten kan leveren, zoals blijkt uit de analyse met andere Waddengemeenten, vormt een uitdaging. De afhankelijkheid van organisaties zoals de KNRM en de Reddingsbrigade kan leiden tot beperkte keuzemogelijkheden en onderhandelingsruimte, wat de kosten kan verhogen voor deze dienstverlening op Terschelling.

Ondermijning

In december 2022 werd het Integraal Ondermijningsbeeld (IOB) van de Waddeneilanden voltooid en overhandigd aan het Bestuurlijk Waddenoverleg, bestaande uit de burgemeesters van de Waddeneilanden. Tijdens het Bestuurlijk Waddenoverleg in december 2023 hebben de burgemeesters besloten om zich gezamenlijk te concentreren op specifieke onderwerpen:

- Vastgoedfraude en misbruik
- Drugscriminaliteit

Ook voor het onderwerp mensenhandel, is door de Algemeen Overlegvorming (AOV) van de Waddeneilanden besloten tot een gezamenlijke aanpak.

Daarnaast hebben de burgemeesters besloten om de volgende twee aanbevelingen op te pakken:

- Het initiëren van het project 'Van wie zijn de Waddeneilanden', waarbij via een vastgoed- en/of gebiedsscan inzicht wordt verkregen in de belangrijkste spelers en de snelle groeiers op de eilanden.
- Het benutten van de toolbox 'Ondermijning in Jachthavens'

De onderwerpen en aanbevelingen zijn in 2024 uitgewerkt in een uitvoeringsplan en bepalen tot en met 2026 de koers voor de aanpak ondermijning op de Wadden.

Veilige woon en leefomgeving

Het integrale veiligheidsplan 2019-2022 heeft de afgelopen jaren een significante impact gehad op het verminderen van overlast en het handhaven van de orde rondom uitgaansgebieden, kleine verkeersovertredingen in de dorpskernen, en veiligheid tijdens evenementen. Deze positieve resultaten zijn mede te danken aan de doelmatige inzet van gastheren en boa's, evenals de verbeterde samenwerking met handhavingpartners.

Echter, we staan voor nieuwe uitdagingen, zoals loonstijgingen en een toenemende vraag naar toezichthouders en sfeerbeheerders in het hele land. Dit kan de verdere ontwikkeling van ons inzetplan voor handhaving beïnvloeden.

Om de raad volledig op de hoogte te houden en transparantie te waarborgen, stellen wij voor om jaarlijks een veiligheidsinformatieavond te organiseren. Tijdens deze avond kunnen we de raad informeren over het nieuwe integrale veiligheidsplan, het uitvoeringsplan en de beschikbare budgetten. Op deze manier kunnen we samen zorgen voor een veilig en leefbaar eiland voor al onze inwoners en bezoekers.

Zorg en Veiligheid

Op Terschelling, net als op veel andere plaatsen, is er behoefte aan een geïntegreerde aanpak van complexe situaties die zowel zorg- als veiligheidsaspecten omvatten. Het Eilandteam heeft een cruciale rol te spelen in deze aanpak, aangezien zij verantwoordelijk zijn voor het bieden van passende zorg en ondersteuning aan inwoners.

In de afgelopen jaren zijn er op het eiland twee casussen geweest waarbij de inzet vanuit veiligheid nodig was om verdere escalatie te voorkomen. Om de capaciteit en middelen doelmatig in te zetten, is een proactieve benadering van essentieel belang. Het opstellen van protocollen moet niet alleen gericht zijn op reactief handelen bij escalaties, maar ook op preventieve maatregelen en vroegtijdige interventies.

Door bijvoorbeeld de informatie-uitwisseling tussen verschillende instanties te verbeteren en samen te werken aan het signaleren en aanpakken van risicovolle situaties, kan worden voorkomen dat situaties escaleren tot een punt waarop ze moeilijk te beheersen zijn. Dit vereist samenwerking tussen verschillende instanties en disciplines om effectief te kunnen reageren op diverse uitdagingen, zoals verward gedrag, (de)radicalisering, kindermishandeling en huiselijk geweld.

Vanuit veiligheid wordt de integrale aanpak bij (mogelijke) escalatie de komende jaren verder ontwikkeld. Dit kan onder meer inhouden dat er meer nadruk wordt gelegd op preventie, dat er intensievere samenwerkingen tussen verschillende instanties worden opgezet en dat er betere procedures worden ontwikkeld voor het identificeren en aanpakken van potentiële risicosituaties.

Het doel is om situaties waarbij zowel zorg- als veiligheidsaspecten spelen, effectief en efficiënt aan te pakken, met als uiteindelijk doel het welzijn en de veiligheid van de inwoners van Terschelling te waarborgen.

Financiële verantwoording

Kadernota 2025 - 2028

Programma 1 - Veiligheid				
Taakveld	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten				
0.10 - Mutaties reserves	0	0	0	0
1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	827.000	853.000	880.000	880.000
1.2 - Openbare orde en veiligheid	369.000	371.000	373.000	373.000
Totaal Lasten	1.196.000	1.224.000	1.253.000	1.253.000
Baten				
0.10 - Mutaties reserves	0	0	0	0
1.2 - Openbare orde en veiligheid	59.000	59.000	59.000	59.000
Totaal Baten	59.000	59.000	59.000	59.000
SALDO PROGRAMMA 1	1.137.000	1.165.000	1.194.000	1.194.000

2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Wat willen we bereiken?

Terschelling is een prachtig eiland om te wonen, te werken en te recreëren. Om ervoor te zorgen dat dit zo blijft, is het belangrijk om de infrastructuur en het water goed te onderhouden.

Om de verschillende uitdagingen het hoofd te bieden, moeten we in sommige gevallen groot denken en groot doen. Zo ligt de focus de komende jaren op de aanpak van het havengebied: de levensader van ons eiland. Daarnaast besteden we veel aandacht aan de groeiende parkeerbehoefte en zorgen we voor de aanleg en het onderhoud van wegen en (fiets)paden.

Belangenafweging / onderzoek mobiliteit en prioriteitstelling polder

De polder is een gebied waar veel (tegenstrijdige) belangen samenkomen, zoals agrarische activiteiten, toerisme, beschermen broedgebied voor vele vogelsoorten, natuur en verkeer. Op dit moment is er onduidelijkheid over de functie van de wegen in de polder, het is onduidelijk voor welk gebruik de wegen in de polder moeten worden ingericht. Om goed aan te kunnen sluiten met het onderhoud van de wegen en paden op de wensen van de verschillende gebruikers, is het nodig om een onderzoek uit te voeren naar de verschillende belangen en activiteiten in de polder en vast te leggen op welke locaties welke belangen prioriteit verdienen. Inschatting kosten ca. €35.000,-

Groot onderhoudsprojecten integraal beheer

Afgelopen jaren is er door middel van inspecties op de verschillende beheerdisciplines inzicht verkregen in de onderhoudsbehoefte van de openbare ruimte. In 2024 (begin 2025) worden de beheerplannen per discipline aan de raad voorgelegd. De komende tijd worden waar mogelijk de onderhoudsplannen voor wegbeheer, riolering en groen met elkaar gecombineerd in integrale projecten, zodat er zo efficiënt mogelijk wordt gewerkt, met zo min mogelijk overlast voor bewoners en toeristen en tegen zo laag mogelijke kosten.

In 2025 en volgende jaren worden de projecten ten uitvoer gebracht.

Verkeersveiligheid / mobiliteitsonderzoek Hoofdweg (coalitie akkoord)

In het coalitieakkoord is een onderzoek naar verkeersveiligheid en (uniforme) inrichting van de Hoofdweg opgenomen. In 2025 wordt terzake een projectvoorstel opgesteld en aansluitend een onderzoek uitgevoerd. Inschatting kosten ca. €35.000,-

Wegenlegger actualiseren

Het beschikken over een actuele wegenlegger is een wettelijk verplichting volgens de Wegenwet. In de wegenlegger staan alle openbare wegen en waterstaatswerken van de gemeente. De wegenlegger is in de afgelopen jaren onvoldoende bijgehouden. Om weer aan de wettelijke verplichting te voldoen moet deze worden geactualiseerd. Inschatting kosten ca. €45.000,-

Financiële verantwoording

Kadernota 2025 - 2028

Programma 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat				
Taakveld	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten				
0.10 - Mutaties reserves	364.000	364.000	364.000	364.000
2.1 - Verkeer en vervoer	1.423.000	1.423.000	1.423.000	1.423.000
2.3 - Recreatieve havens	56.000	56.000	141.000	141.000
2.4 - Economische havens en waterwegen	1.451.000	1.575.000	1.365.000	1.365.000
Totaal Lasten	3.294.000	3.418.000	3.293.000	3.293.000
Baten				
0.10 - Mutaties reserves	385.000	385.000	385.000	385.000
2.1 - Verkeer en vervoer	515.000	515.000	515.000	515.000
2.3 - Recreatieve havens	81.000	81.000	166.000	166.000
2.4 - Economische havens en waterwegen	287.000	287.000	287.000	287.000
Totaal Baten	1.268.000	1.268.000	1.353.000	1.353.000
SALDO PROGRAMMA 2	2.026.000	2.150.000	1.940.000	1.940.000

2.3 Economie

Wat willen we bereiken?

Gepersonaliseerd heffen en innen toeristenbelasting

De gemeente Terschelling heeft in het coalitieakkoord 'Meedenken, meepraten en meedoen' het voornemen opgenomen om de toeristenbelasting via een gepersonaliseerd systeem te heffen en innen, waarbij bezoekers zelf verantwoordelijk zijn voor het betalen van de toeristenbelasting.

De raad van Terschelling heeft besloten tot het beschikbaar stellen van € 100.000 procesgeld voor het vervolg om te komen tot een verdere uitwerking, welke moet leiden tot een raadsvoorstel tot het beschikbaar stellen van het benodigde krediet om het nieuwe systeem te realiseren.

Medio 2024 zal de raad een voorstel worden gedaan over de toekomstige wijze van innen van toeristenbelasting. Voorop staat, dat de keuze voor een inningssysteem niet mag leiden tot onverantwoorde risico's omdat de opbrengst zeer bepalend is voor de financiële positie van onze gemeente.

Ondernemers

Terschelling is welvarend geworden door de ondernemersgeest die veel inwoners steeds weer tentoon hebben gespreid. Wij willen en zullen goed bereikbaar blijven voor onze ondernemers. Door te luisteren, te sparren, mee te denken over het oplossen van eventuele knelpunten en daadwerkelijk (mee) te investeren in (het behoud van) voorzieningen.

Onderzoek parkeervignet

We willen onderzoeken op welke manier we het autogebruik van toeristen op Terschelling kunnen beperken. Wellicht is het hanteren van een parkeervignet zoals dat op Texel wordt gedaan ook voor Terschelling een geschikt model. Hoewel dat niet de primaire insteek is, zou het invoeren van een dergelijk parkeersysteem ook extra structurele geldmiddelen op kunnen leveren.

Havens

In 2025 willen we goed op stoom raken met de ontwikkeling van het havengebied. Nog in 2024 willen we een voorlopig ontwerp (VO) voorleggen aan de gemeenteraad. Na accordering van dat VO kunnen we gestructureerd gaan werken aan het realiseren van de afgesproken doelen.

Vanaf 2025 willen we de huidige passantenhaven voor recreatievaart en de gemeentelijke haven als één organisatie laten werken. Daar verwachten we de nodige efficiency-voordelen van. Hoe de nieuwe organisatie eruit zal komen te zien, wordt in het najaar van 2024 voorgelegd aan de gemeenteraad.

Lopende dossiers

In 2024 wordt volop ingezet op voortgang in een aantal grote lopende dossiers, zoals Kampeerbeleid, Standplaatsenbeleid, Terrassenbeleid en Omgevingsvisie. Verwachting is dat afronding van deze dossiers in 2025 plaats zal vinden.

Financiële verantwoording

Kadernota 2025 - 2028

Programma 3 - Economie				
Taakveld	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten				
0.10 - Mutaties reserves	0	0	0	0
3.4 - Economische promotie	404.000	377.000	352.000	352.000
Totaal Lasten	404.000	377.000	352.000	352.000
Baten				
0.10 - Mutaties reserves	0	0	0	0
3.4 - Economische promotie	4.878.000	4.976.000	5.075.000	5.075.000
Totaal Baten	4.878.000	4.976.000	5.075.000	5.075.000
SALDO PROGRAMMA 3	-4.474.000	-4.599.000	-4.723.000	-4.723.000

2.4 Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Toekomstbestendig onderwijs

Toekomstbestendig onderwijs vraagt om een efficiënte bedrijfsvoering en weloverwogen investeringen in onder andere staf en gebouwen. Het college gaat hier in 2024/2025 mee aan de slag. In 2024 zal een plan van aanpak geschreven worden, wat in 2025 uitgerold zal worden. Ondersteuning van kinderen met een zorgbehoefte is hierbij belangrijk voor ons.

Duurzame en toekomstbestendige onderwijshuisvesting

Met de vaststelling van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) in juli 2023 is richting gegeven aan de herontwikkeling van de onderwijsgebouwen op Terschelling. Conform prioritering wordt begonnen met 't Schylger Jouw. Basisschool 't Jok in Hoorn maakt deel uit van de gebiedsontwikkeling Hoorn. Deze gebiedsontwikkeling valt binnen de Regiodeal en omvat naast 't Jok ook De Stoek en woningbouw. Vanuit het in 2024 op te stellen plan van aanpak zal in 2025 verdere uitvoering plaatsvinden.

Kwaliteit en continuïteit

Het leerlingenaantal op Terschelling neemt op dit moment af en dat is ook een risico voor de kwaliteit en de continuïteit van het onderwijs. Dit geldt vooral het Openbaar onderwijs. In 2024 en 2025 wordt gezocht naar mogelijkheden om tot een nauwere samenwerking te komen van zowel het openbaar als het bijzonder onderwijs. De keuze hoe die nauwere samenwerking eruit zal zien moet worden uitgewerkt. Mede op advies van de onderwijsinspectie acht het college van burgemeester en wethouders wij het niet noodzakelijk achten om op termijn als Raad van Toezicht voor het openbaar onderwijs te blijven functioneren.

NHL Stenden

Uniek dat de gemeente een HBO opleiding op maritiem gebied heeft, dat is de trots van Terschelling

NHL Stenden wil een 2e faculteit duurzaamheid studies ontwikkelen waaraan wij graag medewerking verlenen.

Financiële verantwoording

Kadernota 2025 - 2028

Programma 4 - Onderwijs				
Taakveld	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten				
0.10 - Mutaties reserves	0	0	0	0
4.1 - Openbaar basisonderwijs	1.737.000	1.737.000	1.737.000	1.737.000
4.2 - Onderwijshuisvesting	619.000	1.099.000	1.277.000	1.277.000
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.104.000	2.134.000	2.104.000	2.104.000
Totaal Lasten	4.460.000	4.970.000	5.118.000	5.118.000
Baten				
0.10 - Mutaties reserves	0	0	0	0
4.1 - Openbaar basisonderwijs	1.735.000	1.735.000	1.735.000	1.735.000
4.2 - Onderwijshuisvesting	76.000	76.000	76.000	76.000
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.802.000	1.802.000	1.802.000	1.802.000
Totaal Baten	3.613.000	3.613.000	3.613.000	3.613.000
SALDO PROGRAMMA 4	847.000	1.357.000	1.505.000	1.505.000

2.5 Sport, cultuur en recreatie

Wat willen we bereiken?

Lokaal Sportakkoord & Sportbeleid

Er wordt actief uitvoering gegeven aan het Lokaal Sportakkoord (LSA) en de ambities van het Lokaal Sportakkoord II. Hiertoe wordt ook gewerkt aan het actualiseren van het sportbeleid. Op dit thema wordt nauw samengewerkt met Sport Fryslân en de lokale buurtsportcoach. Wij willen de buurtsportcoach graag zo breed mogelijk inzetten.

Lokale Inclusie Agenda (LIA)

In 2024 wordt een plan van aanpak gemaakt waarna een toekomstbestendige LIA wordt opgesteld. Dit plan wordt in 2025 uitgevoerd. De LIA wordt breed aangevlogen en beperkt zich niet tot het bieden van gelijke kansen aan iedereen, maar gaat bijvoorbeeld ook over toegankelijkheid van gebouwen en openbare ruimte het in eenvoudige taal communiceren van de gemeente met haar inwoners.

Museum 't Behouden Huys

De komende periode wordt benut om de Cultuurnota op te stellen.

De maatschappelijke betekenis van het Gemeentemuseum en Historisch Centrum 't Behouden Huys voor Terschelling is de afgelopen jaren aanzienlijk verbreed. In het verleden was vooral de **collectiewaarde** van belang: 't Behouden Huys als de schatkamer van het eiland. Dat is het nog steeds, maar tegenwoordig zijn er, volgens de huidige eisen van onze samenleving en de richtlijnen van de overheid, vier andere waardes bijgekomen.

Het museum is allang van het stoffige, hoogdrempelige imago af. Sterker nog, er wordt steeds meer van een museum verwacht en geëist: verantwoorde conserveringsvormen, toekomstbestendige ontsluiting en eigentijdse presentaties, museale samenwerking en afstemming, professionele schenking-, bruikleen- en aankoopprocedures. Dat zal in de komende jaren meer tijd en geld vragen

't Behouden Huys heeft de komende jaren, naast de reguliere taken, drie prioriteiten waar vol op ingezet gaat worden. Deze drie speerpunten zijn:

- de ontsluiting en digitalisering van een eilandbreed archief
- de educatie-projecten voor de eilander jeugd en museumbezoek
- de nieuwe, eigentijdse tentoonstellingen.

Het is een overheidstaak voor de toekomst, want zonder geschiedenis is er geen toekomst.

Financiële verantwoording

Kadernota 2025 - 2028

Programma 5 - Sport, cultuur en recreatie				
Taakveld	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten				
0.10 - Mutaties reserves	0	0	0	0
5.2 - Sportaccommodaties	810.000	815.000	799.000	799.000
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	181.000	181.000	181.000	181.000
5.4 - Musea	676.000	681.000	681.000	681.000
5.5 - Cultureel erfgoed	61.000	61.000	61.000	61.000
5.6 - Media	272.000	276.000	276.000	276.000
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	144.000	144.000	144.000	144.000
Totaal Lasten	2.144.000	2.158.000	2.142.000	2.142.000
Baten				
0.10 - Mutaties reserves	0	0	0	0
5.2 - Sportaccommodaties	237.000	237.000	237.000	237.000
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie				
5.4 - Musea	92.000	92.000	92.000	92.000
5.6 - Media	68.000	68.000	68.000	68.000
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal Baten	399.000	399.000	399.000	399.000
SALDO PROGRAMMA 5	1.745.000	1.759.000	1.743.000	1.743.000

2.6 Sociaal Domein

Wat willen we bereiken?

Participatiewet in balans

Op 19 februari 2024 is het wetsvoorstel 'Participatiewet in balans' overlegd aan de Raad van State.

De Participatiewet in balans is een fundamentele herziening van de Participatiewet. Met dit programma wil het ministerie er voor zorgen dat vanuit de Participatiewet een passend perspectief op werk en participatie ontstaat. Daarbij vindt het ministerie het belangrijk dat de rechten en plichten van de wet voor iedereen begrijpelijk en goed na te leven zijn. De wetgever wil dat inwoners voelen dat de wet hen ondersteuning biedt. Er moet sprake zijn van zekerheid en voorspelbaarheid voor de doelgroep die gebruik maakt van de Participatiewet.

Daarnaast moet de wet een toereikend inkomen bieden en in breder perspectief moet de regelgeving ook passen in de bredere vormgeving van het sociaal domein. Met dit laatste bedoelt de wetgever dat er binnen de wetten in het sociaal domein verschillende mensbeelden bestaan, en dat dit het liefste op 1 lijn komt met elkaar zodat elke uitvoerder dezelfde taal spreekt en de bejegening naar de inwoner gelijk is vanuit alle domeinen.

Streven is de wet in te voeren met ingang van 2025. Het is onzeker of dat gaat lukken. De wijze waarop gemeenten worden gefaciliteerd (financieel) bij invoering, implementatie en uitvoering is nog onduidelijk en kan nog niet worden geraamd.

Duurzame infrastructuur Sociaal ontwikkelbedrijven en banenplan

Voor behoud en verbeteren van de infrastructuur van Sociaal ontwikkelbedrijven en voor een banenplan voor mensen die 'tussen wal en schip dreigen te raken' (dat zijn inwoners die niet voldoen aan criteria voor een Baanafsprakbaan of Beschut werkbaan) stelt het Rijk vanaf 2024 structureel middelen beschikbaar aan gemeenten. In de meicirculaire 2024 worden de financiële implicaties verder bekendgemaakt.

De bedoeling is dat gemeenten in regioverband -en in samenwerking met de sociaal ontwikkelbedrijven een meerjarige strategie ontwikkelen. Deze plannen moeten worden vastgesteld door de gemeenteraden waarna via uitvoeringsplannen inhoud kan worden gegeven aan de strategie.

Hoewel Terschelling geen deelnemer is in een sociaal ontwikkelbedrijf kan het banenplan wel relevant zijn. Het Rijk combineert de beide ontwikkelingen. Naar verwachting is bij de Meicirculaire meer bekend hierover. Dit zal bij de Begroting verder verwerkt worden.

Opvang Oekraïners

De oorlog in Oekraïne duurt nog voort. In 2024 vangen we op Terschelling ongeveer 53 mensen op in diverse panden. Als de oorlog zich voortzet dan zullen we dat in 2025 ook gaan doen, waarbij we onderzoeken of we meer plaatsen kunnen bieden. Tot nu toe verstrekt het Rijk de middelen om deze opvang te realiseren. Het is op dit moment niet bekend wat de compensatie vanuit het Rijk in de toekomst zal zijn. Ook is nog niet bekend wat de mensen uit Oekraïne zelf moeten gaan betalen, maar Oekraïners maken deel uit van de Terschellinger samenleving.

Daarnaast speelt ook nog het vraagstuk voor asielzoekers. Het is op dit moment nog niet duidelijk wat de gevolgen voor Terschelling zijn van de invoering van de Spreidingswet c.q. de afschaffing daarvan.

Statushouders worden tot nu toe door de gemeente Leeuwarden gehuisvest.

Financiële verantwoording

Kadernota 2025 - 2028

Programma 6 - Sociaal Domein				
Taakveld	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten				
0.10 - Mutaties reserves	0	0	0	0
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	688.000	697.000	697.000	697.000
6.2 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	71.000	75.000	45.000	45.000
6.3 - Inkomensregelingen	648.000	675.000	702.000	702.000
6.4 - WSW en beschut werk	286.000	288.000	289.000	289.000
6.5 - Arbeidsparticipatie	39.000	40.000	40.000	40.000
6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.093.000	1.116.000	1.139.000	1.139.000
6.7 - Jeugd	1.384.000	1.410.000	1.434.000	1.434.000
Totaal Lasten	4.209.000	4.301.000	4.346.000	4.346.000
Baten				
0.10 - Mutaties reserves	0	0	0	0
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	30.000	30.000	30.000	30.000
6.3 - Inkomensregelingen	422.000	417.000	419.000	419.000
6.4 - WSW en beschut werk	43.000	43.000	43.000	43.000
6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	39.000	39.000	39.000	39.000
Totaal Baten	534.000	529.000	531.000	531.000
SALDO PROGRAMMA 6	3.675.000	3.772.000	3.815.000	3.815.000

2.7 Volksgezondheid en milieu

Wat willen we bereiken?

Volksgezondheid

Continuering uitvoering nota Gemeentelijk Gezondheidsbeleid (GGB)

De speerpunten van de nota Gemeentelijk Gezondheidsbeleid worden al in vele andere programma's verwerkt zoals Helder Terschelling, Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG), Frlza, Lokaal Sportakkoord etc.

Uitvoering Fries Integraal Zorgakkoord (Frlza)

De Frlza is in het leven geroepen om toekomstige problemen met de zorg voor te zijn en/of op te vangen. In samenwerking met diverse partijen wordt in 2024 een regioplan opgesteld. Aan de hand van die inhoud, zal het Frlza uitgevoerd worden.

Uitvoering Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Voor de uitvoering van het Gezond en Actief Leven Akkoord krijgen we t/m 2026 gelden vanuit het rijk. De uitvoering gebeurt aan de hand van acties die voortvloeien uit andere programma's, verplichtingen en burgerinitiatieven.

Helder Terschelling

Sinds 2024 is de werkgroep opgesplitst in kleine groepen op basis van hun doelgroep. Uit deze groepen vloeien acties voort die ten behoeve komen aan de bestrijding van overmatig middelengebruik.

Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

We willen in Nederland en op Terschelling in 2030 55% minder CO₂ uitstoten dan in 1990. De meeste uitstoot op ons eiland is afkomstig van de gebouwde omgeving: de eilander woningen en bedrijven.

Om het doel te bereiken hebben we het uitvoeringsprogramma 'Terschelling Samen Duurzaam 2022-2026' vastgesteld. Dat richt zich op energiebesparing en op de opwek van duurzame energie, op een toekomstbestendig energiesysteem en op circulaire economie. Daarmee sluiten we aan bij de speerpunten die in het coalitieakkoord zijn benoemd. Het programma heeft drie programmaliijnen:

- Duurzaam wonen, werken en recreëren
- Naar een zelfvoorzienend eiland
- We doen het samen.

Het programma bouwt voort op het uitvoeringsprogramma uit de vorige coalitieperiode, en sluit aan bij de regiodeal die de eilanden eind vorig jaar hebben gesloten met de provincies en het rijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

We stimuleren eilander bewoners en bedrijven om hun huis of bedrijfspand energiezuiniger te maken. Dat doen we met energiecoaches die advies geven, bijeenkomsten als energiecafés en de gemeentelijke subsidieregeling voor isolatiemaatregelen waar veel gebruik van wordt gemaakt.

We hebben een energiecoach voor mensen met een kleine beurs. Die werkt nauw samen met het eilandteam en de woningcorporatie. Hij helpt mensen met praktische zaken als het aanbrengen van tochtstrips en radiatorfolie. Daarnaast hebben we een regeling om oude koelkasten en ander witgoed om te ruilen voor moderne, energiezuinige apparaten.

We gaan verder met het ontwikkelen van een innovatief warmtenet voor een deel van West-Terschelling. We gaan daar ook de bewoners en bedrijven bij betrekken. Pas als alle consequenties duidelijk zijn, nemen we een beslissing of het project haalbaar is om uit te voeren. Dit is waarschijnlijk in 2025.

In het kader van de regiodeal stimuleren we samen met de andere eilanden de verduurzaming van recreatiewoningen, maatschappelijke panden en oude en karakteristieke panden die vaak moeilijk te isoleren zijn. We werken de aanpak samen uit.

We ondersteunen projecten voor de opwek van duurzame energie, binnen de regels van gemeente, provincie en rijk

We werken samen met de andere eilanden, de provincie en de netbeheerder Liander aan een toekomstbestendig netwerk van kabels en leidingen. Vanwege de voorzienbare congestieproblematiek zullen we hier in 2024/2025 bijzondere aandacht aan geven door de problematiek samen met eilanders te inventariseren en er nadrukkelijk aandacht voor te vragen bij Liander.

Herplant plan bomen

In de afgelopen jaren zijn met name in West, maar ook in andere dorpskernen veel bomen gekapt. Daardoor is in sommige straten een gatenpatroon ontstaan in de bomenrij, een deel van de straten is zelfs helemaal kaal geworden. Dit doet niet alleen afbreuk aan de (historische) beeldkwaliteit van de buurten, het heeft ook als nadelig effect dat het hittestress-effect daar toeneemt. Daarom wordt in de komende jaren gewerkt aan herplant van bomen op plekken waar deze ooit al stonden. In Oud-West worden vanwege het element historische waarde (tegen iepziekte resistente) iepen herplant. In Nieuw-West en in de andere dorpskernen wordt gekozen voor een gemengde samenstelling waar o.a. bloeiers als zoete kers onderdeel van worden. Dit levert niet alleen een fraai straatbeeld op, het is ook goed voor de biodiversiteit. Naast de mens profiteren bijen, (nacht)vinders en vogels hiervan.

In de komende drie jaar worden minstens 200 bomen herplant. De kosten komen naar schatting uit op 50.000 euro.

Afronden inrichting beheersysteem

In 2023 en 2024 is gewerkt aan het inventariseren en in kaart brengen van het groenareaal. In 2025 wordt gewerkt aan het verder inrichten van het beheersysteem volgens de keuzes uit het beheerplan.

Geschatte kosten: 8.000 euro

Bestrijding exoten

In samenwerking met de andere twee gebiedspartners, Staatsbosbeheer en Wetterskip Fryslan, wordt momenteel gewerkt aan een plan van aanpak om exoten als de Japanse duizendknoop en de reuzeberenklauw te bestrijden. Deze soorten zijn invasief en bedreigen onze unieke, inheemse flora. Uit het op te stellen plan van aanpak zal blijken wat de meest optimale/kansrijke bestrijdingsmethodiek is. Vanaf 2025 wordt overgegaan tot uitvoering van deze uitkomst. Voor de meeste exoten geldt dat dit een jaarlijks terugkerend proces behoeft (uitputting van de soort) waaraan voor de komende 5 jaar kosten zijn verbonden.

Geschatte jaarlijkse kosten 10.000 euro

Renovatie beplantingsvakken

Ieder jaar moet (in verband met ver/uitval van de beplanting) in een deel van de beplantingsvakken, de beplanting worden vervangen. Hierbij wordt een soortkeuze gemaakt die niet alleen een fraaie beeldkwaliteit oplevert, maar ook duurzaam is (droogtebestendig), gebiedseigen is en goed is voor insecten.

Geschatte jaarlijkse kosten: 5.000 euro

Aanbesteding 3 jaar onderhoudswerkzaamheden groen

Voor het reguliere onderhoud van ons groenareaal wordt een deel van de werkzaamheden uitbesteed aan externen. Denk hierbij aan het onderhoud van de heestervakken en perken in het centrum van West. Dit werk dient te worden aanbesteed bij verschillende partijen, bij voorkeur voor een periode van minstens 3 jaar.

Voor de komende drie jaar worden de benodigde, jaarlijkse kosten geschat op 20.000 euro

Rioolbeheer

Optimaliseren van de waterberging en het waterstelsel door het invoeren van een telemetrienetwerk en een grondwaternetwerk

Huishoudelijk afvalwater wordt door de gemeente ingezameld met riolering. Die bestaat uit een vrij vervalstelsel en een drukrioolstelsel. Afvalwater in een vrij "verval" stelsel stroomt door de zwaartekracht naar het laagste punt, waar een pompgemaal het afvalwater afvoert naar de rioolwaterzuivering. Bij een drukriolering start de afvoer van afvalwater met een pompput, waarna het via een drukleiding loost in een vrij verval stelsel of een pompgemaal.

In een vrij verval stelsel zonder mechanische voorzieningen is enkel de zwaartekracht de aansturende factor van waterstroming en -berging, een statisch stelsel. Aansturing van een statisch vrij verval rioleringsstelsel is niet mogelijk, waardoor een dynamische optimalisatie van het functioneren van de stelsels niet mogelijk is.

Door de toepassing van telemetrie en voorzieningen in een rioolstelsel, wordt een stelsel dynamisch en wordt er meer inzicht verkregen in waterstromen en afvoerhoeveelheden. Door geautomatiseerde aansturing van schuiven, stuwen en pompen is optimalisatie van de afvalwaterafvoer en -berging mogelijk, leidend tot vermindering van dagelijks onderhoud en beperking van noodzakelijke randvoorzieningen.

Grondwaterstelsel

Sinds 2008 ligt het beheer van de grondwaterstanden binnen de bebouwde kom bij de gemeente.

Wij hebben nu geen langdurig (continu) inzicht in grondwaterstanden binnen de bebouwde kom, slechts data op projectbasis. Voor berekening van de drooglegging van gebouwen, kademuren, wegen, groen etc. is het noodzakelijk te beschikken over langdurig verzamelde data voor een onderbouwing van o.a. bestemmingsplannen, fundatie berekeningen etc. Het is tevens een instrument om andere stakeholders in de waterketen te kunnen informeren/overtuigen van gemeentelijk beleid.

projectuitwerking beheerplan / inspecties / GRP

We zitten in de afrondende fase voor het schrijven van het vGRP. De herberekening van het rioolrecht wordt gekoppeld aan 2 of 3 onderhoud scenario's. De scenario's hebben betrekking op;

- Achterstallig onderhoud (inspectie resultaten)
- Integraal beheer
- Klimaat adaptatie

In hoeverre klimaatadaptatieve maatregelen al te verrekenen zijn in een rioolrecht wordt uitgezocht. Zo niet dan worden deze kosten als een indicatief scenario meegenomen.

De inspecties van 2022 en 2024 worden meegenomen in het vGRP. Met deze inspectie is dan ruim 21 km van het vrij verval riolering in beeld gebracht.

projectvoorbereiding

2024

o Torenstraat / Brandarisplein

2025-2027 (prioriteit nader te bepalen)

o Schoolstraat, riolering vertoont scheuren i.v.m. belasting van het riool door bevoorrading, aansluitend op programma 2024

o Kern West Terschelling o.a. samen met klinkerbestrating

- Commandeurstraat
- Westerbuurtstraat
- Burgemeester Mentzstraat
- Burgemeester Eschauzierstraat

o Midsland

- Oosterburen, vervanging riool, afkoppeling persleiding Wetterskip

SSW per kern

Voor West-Terschelling is in 2010 een basisrioleringsplan geschreven en afgegeven aan het Wetterskip Fryslan (verplichting waterzuivering). Voor de andere kernen (bemalingsgebieden) zijn geen brp's vervaardigd.

De brp is vervangen voor het SSW (Systeemoverzicht Stedelijk Water) In de huidige zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater zijn behalve de riolering ook de openbare ruimte en het oppervlaktewater betrokken. In het SSW beschrijven we alle deelsystemen van het stedelijk watersysteem, het functioneren, de beoordeling van het functioneren en eventuele maatregelen.

Deze worden na het vaststellen van het vGRP per kern vervaardigd.

Financiële verantwoording

Kadernota 2025 - 2028

Programma 7 - Volksgezondheid en milieu				
Taakveld	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten				
0.10 - Mutaties reserves	0	0	0	0
7.1 - Volksgezondheid	433.000	436.000	276.000	276.000
7.2 - Riolering	761.000	761.000	761.000	761.000
7.3 - Afval	1.034.000	1.054.000	1.054.000	1.054.000
7.4 - Milieubeheer	679.000	484.000	485.000	485.000
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal Lasten	2.927.000	2.755.000	2.596.000	2.596.000
Baten				
0.10 - Mutaties reserves	0	0	0	0
7.1 - Volksgezondheid	74.000	59.000	0	0
7.2 - Riolering	940.000	940.000	940.000	940.000
7.3 - Afval	1.073.000	1.092.000	1.092.000	1.092.000
7.4 - Milieubeheer	197.000	0	0	0
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	11.000	11.000	11.000	11.000
Totaal Baten	2.295.000	2.102.000	2.043.000	2.043.000
SALDO PROGRAMMA 7	632.000	653.000	553.000	553.000

2.8 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing

Wat willen we bereiken?

VTH pool

Wat gaan we doen en wat zijn de verwachte ontwikkelingen in de komende jaren.

In 2025 zullen we samen met de gemeente Harlingen verder werken aan een voortdurende verbetering van de samenwerking. We streven er naar om de inwoners van Terschelling zo goed en efficiënt mogelijk te helpen. De Omgevingswet zal verder geïmplementeerd worden. Systemen zullen beter op elkaar afgestemd raken. Ook de pool zal steeds meer een geheel worden, waardoor we over en weer in staat zullen zijn om voorliggende werkzaamheden goed op te pakken.

Hoe gaan we dat doen?

De arbeidsmarkt is nog steeds krap. Goed opgeleide mensen zijn nauwelijks te krijgen. Daarom zullen we genoodzaakt blijven zelf mensen op te leiden. De opleiding bestaat uit cursussen, maar ook uit coaching door de coördinator en de senior, die er wel zijn. Dat leidt tot een verminderde productiviteit. Om toch alle werkzaamheden goed af te kunnen ronden binnen de gestelde termijnen is het noodzakelijk om medewerkers in te huren van externe bureaus. Ook die kunnen niet alles leveren, vandaar dat er bijna structureel zaken bij een daarvoor gespecialiseerd bureau worden weggezet. De loonstijging de komende jaren kan ook nog van invloed zijn op de stijging van de kosten.

Wonen

Wat gaan we doen en wat zijn de verwachte ontwikkelingen in de komende jaren?

Er moet een nieuwe "Woonvisie" opgesteld worden. De Woonvisie gaat op in de Omgevingsvisie en een Volkshuisvestingsprogramma. De woonzorgvisie wordt er onderdeel van.

We werken aan de lopende woningbouwprojecten en particuliere initiatieven.

Samen met TOV wordt verder gewerkt aan de plannen voor tijdelijke huisvesting. We maken afspraken over de definitie van tijdelijke huisvesting en de doelgroepen waarvoor de tijdelijke huisvesting is bedoeld.

Als de Wet versterking regie volkshuisvesting van kracht wordt kan dit betekenen dat we de Huisvestingsverordening aan moeten passen aan de nieuwe wet. Deze Wet en de Algemene maatregel van Bestuur bij deze wet regelen ook welke onderdelen verplicht opgenomen moeten worden in het Volkshuisvestingsprogramma.

Nieuwe Rijksregelgeving met impact op het wonen op de Waddeneilanden wordt kritisch gevolgd. Waar nodig wordt in Waddenverband geprobeerd om passende regelgeving voor de Waddeneilanden te bewerkstelligen.

Dellewal en Victoria (campus)

Uiterlijk in 2025 willen we duidelijk hebben hoe deze bijzondere locaties in de toekomst kunnen/moeten worden ingericht.

Hoe gaan we dit doen?

Om het Volkshuisvestingsprogramma slagvaardiger op te kunnen pakken is er extra inzet van personeel nodig. Ook voor de uitvoering van de Regiodeal Waddeneilanden is extra inzet van personeel nodig. In 2024 is bekend welke extra inzet dit vergt.

Het Volkshuisvestingsprogramma wordt in 2025 vastgesteld. Dit programma gaat inhoudelijk in op de woningbouwprojecten en plannen. Lopende projecten, zoals Zuidermiede en West Aleta fase III worden verder ontwikkeld. De bouw van 12 woningen voor sociale woningbouw is opgenomen in de prestatieafspraken met Woon Friesland. Nieuwe projecten, zoals de CNL locatie en de Stoek, worden opgepakt.

Er wordt bepaald hoe we de tijdelijke huisvesting gaan realiseren en welke locaties daarvoor ontwikkeld worden. Dit moet in 2025 leiden tot de eerste realisatie van benodigde tijdelijke huisvesting.

Beheer gemeentelijk vastgoed

In 2025 en verder geven we uitvoer aan het gebouwenonderhoud volgens het MJOP gebouwenonderhoud. Daaraan gekoppeld zit de uitvoer van de verduurzamingsprojecten aan gemeentelijke gebouwen en de uitvoer groot onderhoudsprojecten.

Op het gebied van het gebouwenbeheer wordt komende jaren via verschillende sporen gewerkt. Na vaststelling van het gebouwenbeheerplan kan uitvoering worden gegeven aan planmatig onderhoud volgens het MJOP (meerjarenonderhoudsplan).

Ook willen we komen tot een herijking van ons kernvastgoed-bezit in relatie tot arbeidsmarktpositie van onze gemeente. Hoe kunnen we onze gebouwen zo goed mogelijk inzetten voor het huisvesten van onze medewerkers van buiten en voor die van andere door de raad aangewezen prioriteitsgroepen.

Grotere werkzaamheden die in het MJOP zijn opgenomen worden samengevoegd en projectmatig aangepakt in groot onderhoudsprojecten.

Daarnaast moeten de gemeentelijke gebouwen worden verduurzaamd. De verduurzamingsprojecten worden als investeringen in de begroting opgevoerd. De verduurzaming van panden wordt projectmatig worden aangepakt en tegelijkertijd met groot onderhoudsprojecten uitgevoerd.

Projecten zijn:

Havenkantoor

Voor het havenkantoor aan de Willem Barentszkade is onderhoud meermaals doorgeschoven. Op dit gebouw zal een heroriëntatie plaatsvinden.

Reddingbootschuur

Dit betreft de voormalig Reddingbootschuur die oorspronkelijk geplaatst was boven de westelijke havendam. deze staat nu aan de Willem Barentszkade. Het dateert uit 1904 is uniek en is ook een beschermd rijksmonument. Onderhoud aan de gevel en dak is noodzakelijk en een projectmatige aanpak is, gecombineerd met de aanpak van de voormalig strandvonderijschuur in Hoorn, uitvoer

werkzaamheden zijn ingepland in 2024 - 2025. Voor dit onderhoud is € 239.000 opgenomen in het mjpg in het concept gebouwenbeheerplan 2024-2028.

Strandvonderijschuur

De voormalig strandvonderijschuur aan de Duinweg in Hoorn is gebouwd in 1897. De schuur is in gebruik bij de buurtschappen op Oost Terschelling en is daar beter bekend als 'het pakhuis'. Ook voor dit gebouw is onderhoud aan de constructie en gevel noodzakelijk en is een projectmatige aanpak, gecombineerd met de aanpak van de voormalige reddingbootschuur, ingepland in 2024-2025. Voor dit onderhoud is € 65.000 opgenomen in het mjpg in het concept gebouwenbeheerplan 2024-2028.

Gemeentewerf

De gemeentewerf op het bedrijventerrein Nieuwe Dijk is gebouwd in 1996. Functioneel is het gebouw nog steeds redelijk op orde. Maar na meer dan 25 jaar is het toe aan groot onderhoud. Uitvoering van groot onderhoud kan hier goed gecombineerd worden met een verduurzaming van dit gebouw. Deze gecombineerde aanpak staat gepland voor 2025. Voor dit project is € 164.000 in het mjpg en een investeringsaanvraag van 1.085.000, opgenomen in het concept gebouwenbeheerplan 2024-2028.

Sportgebouw Hoorn

De kantine/kleedruimte op het sportveld bij Hoorn is gebouwd eind jaren 70. De afgelopen jaren is met de gebruiker gesproken over overdracht van het gebouw, zoals dat ook in Midsland is gebeurd, en waarbij de gebruiker dan een bruidsschat zou meekrijgen voor groot onderhoud en verduurzaming. Dat is echter niet van de grond gekomen. De gemeente blijft eigenaar en groot onderhoud, gecombineerd met de verduurzaming van het pand is ingepland voor 2025. Voor dit onderhoud is € 65.000 opgenomen in het concept gebouwenbeheerplan 2024-2028. Voor dit project is € 57.000 in het mjpg en een investeringsaanvraag van 438.000, opgenomen in het concept gebouwenbeheerplan 2024-2028.

Financiële verantwoording

Kadernota 2025 - 2028

Programma 8 - Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing				
Taakveld	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten				
0.10 - Mutaties reserves	0	0	0	0
8.1 - Ruimte en leefomgeving	282.000	232.000	232.000	232.000
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	8.000	8.000	8.000	8.000
8.3 - Wonen en bouwen	1.333.000	1.308.000	1.308.000	1.308.000
Totaal Lasten	1.623.000	1.548.000	1.548.000	1.548.000
Baten				
0.10 - Mutaties reserves	0	0	0	0
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)				
8.3 - Wonen en bouwen	707.000	707.000	707.000	707.000
Totaal Baten	707.000	707.000	707.000	707.000
SALDO PROGRAMMA 8	916.000	841.000	841.000	841.000

3. Conclusie

De staat van de gemeentefinanciën zal de komende jaren in het hele land onderwerp zijn van voortdurende discussie. Dat zal onvermijdelijk ook op Terschelling het geval zijn.

De Kadernota die wij u hierbij aanbieden laat in meerjarenperspectief, maar niet voor de jaren 2025 en 2026, een sluitende begroting zien. Zoals de inventarisatie van lopende ontwikkelingen, wettelijke verplichtingen en wensen laat zien, moeten wel belangrijke keuzes worden gemaakt om de begroting voor 2025 daadwerkelijk (bijna) sluitend te krijgen. Bij een deel van de genoemde ontwikkelingen betreft het wettelijke taken, hetgeen ons voor extra uitdagingen plaatst.

De financiële vooruitzichten voor 2025 vereisen een zorgvuldige herziening van onze uitgaven en inkomsten om te waarborgen dat de begroting in balans blijft. De noodzaak om wettelijke verplichtingen na te komen, betekent dat we mogelijk extra kosten moeten incalculeren, die nu nog niet volledig zijn opgenomen. Dit vraagt om een proactieve benadering en mogelijk om een herprioritering van bestaande plannen en projecten.

Daarnaast is het van belang om te anticiperen op de financiële impact van de uitvoering van deze wettelijke taken, zodat we tijdig kunnen bijsturen en voorkomen dat de begroting voor 2025 uit balans raakt. Een gedetailleerde analyse en regelmatig overleg zullen essentieel zijn om de financiële stabiliteit te handhaven en eventuele risico's effectief te beheren.

In het licht van deze uitdagingen zullen wij de financiële situatie voortdurend blijven monitoren en waar nodig aanvullende maatregelen treffen om de begroting voor 2025 sluitend te krijgen. We blijven ons inzetten voor een gezonde financiële huishouding van onze gemeente en zullen u op de hoogte houden van verdere ontwikkelingen en eventuele aanvullende noodzakelijke beslissingen.

Bijlage

Begrippenlijst

Begrippenlijst - Kadernota 2025	
Afkorting	Verklaring
ALO	Adviseur Lokale Overheid
AOV	Algemeen overlegvorming
BBP	Bruto binnenlands product
BRP	Basis rioleringsplan
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CEP	Centraal Economisch Plan
ChatGPT	Chat Generative Pre-trained Transformer; een geavanceerd taalmodel dat gebruikmaakt van deep-learning technieken om natuurlijke taal te begrijpen en te genereren
CNL	Centrum voor Natuur en Landschap
CO2	Koolstofdioxide
DU	Decentralisatie uitkering
EHBO	Eerst Hulp Bij Ongevallen
Frlza	Fries Integraal Zorgakkoord
FTE	Fulltime-equivalent
FUMO	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
GGB	Gemeentelijk Gezondheidsbeleid
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
HBO	Hoger Beroepsonderwijs
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IOB	Integraal Ondernemingsbeeld
IU	Integratie uitkering
IVP	Integraal Veiligheidsplan
JOGG	Jongeren op Gezond Gewicht
KNRM	Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij
LIA	Lokale Inclusie Agenda
LPO	Loon en prijs ontwikkeling
LSA	Lokaal Sportakkoord
MJOP	Meerjarenonderhoudsplan
OZB	Onroerende zaakbelasting
PBBP	Prijs bruto binnenlands product
SER	Sociaal-Economische Raad
SIGMA	Snel Inzetbare Groep ter Medische Assistentie
SSC	Shared Service Centrum
SSW	Systeemoverzicht Stedelijk Water
SPUK	Specifieke Uitkering
TOV	Terschellinger Ondernemers Vereniging
vGRP	Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening & Stedelijke Vernieuwing
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VRF	Veiligheidsregio Fryslân

Begrippenlijst - Kadernota 2025	
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
WKB	Wet Kwaliteitsborging Bouw
WVRV	Wet Versterking regie volkshuisvesting
WW	Werkloosheidswet
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Waardering onroerende zaken